

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE
FAKULTA BEZPEČNOSTNĚ PRÁVNÍ
KATEDRA KRIMINÁLNÍ POLICIE

**Využití operativně pátracích prostředků v procesu
odhalování, objasňování a vyšetřování organizované
drogové kriminality**

Diplomová práce

**Operational and investigative methods in the process of detecting,
clarifying, and investigating of organized drug criminality**

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

plk. v. v. Mgr. Vlastimil FIEDLER

AUTOR PRÁCE

kpt. Bc. Petr MATĚJKA

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, 06. 03. 2024

kpt. Bc. Petr MATĚJKA

Poděkování

Je naprosto žádoucí, abych touto formou vyjádřil poděkování mému vedoucímu diplomové práce plk. v. v. Mgr. Vlastimilu Fiedlerovi za jeho kolegiální, vstřícný, a hlavně individuální a přátelský přístup a jeho služební zkušenosti, které se mnou během tvorby práce sdílel. Zároveň děkuji všem svým kolegům z protidrogových oddělení odboru obecné kriminality služby kriminální policie a vyšetřování krajských ředitelství policie, obvodních ředitelství policie a Národní protidrogové centrály za odborné konzultace, profesionální pohled na problematiku a jejich čas, který mi jako respondenti věnovali.

Anotace

Tato práce je zaměřena na problematiku primární drogové kriminality páchané organizovanými zločineckými skupinami a využití operativně pátracích prostředků, jakožto obligatorním a adekvátním nástrojem při odhalování, objasňování a vyšetřování těchto trestných činů v rámci kvalifikovaných skutkových podstat. Teoretická část práce se zaměřuje nejen na popis a právní vymezení těchto prostředků, trestných činů a jejich pachatelů, ale rovněž na trendy a vývoj této trestné činnosti na území České republiky, stejně tak na právní ukotvení a odbornou charakteristiku předmětných látek. Výzkumná část, diskuze a závěr práce popisují a hodnotí účelnost a účinnost využití těchto prostředků, četnost jejich využívání, podmínky pro jejich aplikaci a predikce jejich účelnosti a využitelnosti v budoucnu, na základě provedených řízených rozhovorů.

Klíčová slova

kriminální policie, operativně pátrací prostředky, primární drogová kriminalita, organizovaný zločin, trestná činnost, omamné a psychotropní látky, protiprávnost, legislativa

Annotation

This master thesis is focused on the issue of primary drug criminality committed organized criminal groups and the application of operational and investigative methods as a mandatory and adequate tool in terms of detection, clarification and investigation of these crimes and their factual essences. The theoretical part of this thesis focuses not only on the description and legal definition of these tools, criminal acts, and their perpetrators, but also on trends and the development of this criminal activity in the territory of the Czech Republic, as well as on the legal defining and professional characteristics of the affected substances. The practical part of this thesis, discussion and the conclusion describe and evaluate the expediency and effectiveness of the use of operational and investigative methods, the frequency of its usage, the conditions for their application and predictions of expediency and usability in the future.

Keywords

criminal police, operational and investigative methods, primary drug criminality, organized crime, criminal activity, narcotic and psychotropic substances, illegality, legislation

Obsah

Úvod.....	8
1 Operativně pátrací činnost.....	10
1.1 Obecná charakteristika problematiky	10
1.2 Postupy a metodika operativně pátrací činnosti	12
2 Operativně pátrací prostředky	14
2.1 Vymezení základních pojmů	14
2.2 Obecné podmínky	15
2.3 Sledování osob a věcí.....	16
2.4 Předstíraný převod.....	18
2.5 Použití agenta	19
2.6 Odposlech a záznam telekomunikačního provozu.....	20
2.7 Podpůrné operativně pátrací prostředky dle zákona o Policii České republiky	22
3 Kriminalita.....	23
3.1 Právní úprava drogové trestné činnosti v České republice	23
3.2 Primární a sekundární drogová trestná činnost.....	26
4 Omamné a psychotropní látky	30
4.1 Pojem a vymezení problematiky	30
4.2 Právní úprava.....	31
4.3 Nejčastěji zneužívané látky na české drogové scéně	32
4.3.1 Pervitin	32
4.3.2 Kokain	35
4.3.3 Heroin.....	37
4.3.4 Marihuana	40
5 Metody výzkumu.....	44
5.1 Popis výzkumného problému a cíl výzkumu	44
5.2 Metoda sběru a analýzy dat	44
5.3 Výzkumné otázky	45
5.4 Záznam a přepis dat	46
6 Analytická část.....	66
6.1 Analýza výzkumného šetření	67
6.1.1 Použití operativně pátracích a podpůrných operativně pátracích prostředků v praxi.	68

6.1.2	Upotřebitelnost důkazů v řízení před soudem.	69
6.1.3	Využitelnost odposlechů a záznamu telekomunikačního provozu. .	70
6.2	Diskuze a shrnutí výsledků analýzy	70
Závěr	74
Seznam použité literatury	76
Seznam zkratk, grafů a obrázků	79

Úvod

Organizovaná drogová kriminalita je v České republice jednou z nejzávažnějších problematik, která má zásadní a negativní dopad na naši společnost, a se kterou se orgány činné v trestním řízení musejí zabývat. Protože autor práce je zařazen na protidrogovém oddělení jednoho z krajských ředitelství Policie České republiky, bylo mu umožněno zvolit si téma práce, v jehož oboru se v současné době jako tzv. operativce realizuje. Cílem diplomové práce je na základě obsahové analýzy řízených rozhovorů s kriminalisty protidrogových oddělení Policie České republiky zjistit nezbytnost, účelnost a důkazní potenciál používání operativně pátracích prostředků v procesu odhalování, objasňování a vyšetřování organizované drogové kriminality, zodpovědět výzkumné otázky a pojednat o výzkumných problémech, které z analýzy vyplynou. Užívání drog a neoprávněné nakládání s nimi je bezpochyby v dnešní době velmi řešeným a zajímavým tématem, skrze tuto diplomovou práci je možné zjistit nejen současný stav drogové scény v České republice, ale zároveň se seznámit s klíčovými nástroji policejních orgánů, které jsou v souladu s trestním řádem využívány v boji proti tomuto druhu trestné činnosti.

V teoretické části, která má své základy nejen v odborných knihách, učebnicích a publikacích, ale také v interních policejních zdrojích a statistikách či výročních zprávách a konečně i v platné legislativní úpravě, dochází k uvedení do problematiky operativně pátrací činnosti, operativně pátracích a podpůrných operativně pátracích prostředků, dále pak vymezení organizovaného zločinu, drogové kriminality v českém právním prostředí, její současný stav a konečně jsou uvedeny čtyři vybrané omamné a psychotropní látky, u kterých jsou popsány fyzické vlastnosti, účinky, následky akutní intoxikace a chronického užívání a jejich současné zastoupení na české drogové scéně, včetně statistických údajů o vývoji jejich ceny, čistoty, spotřebě aj.

Výzkumnou část práce autor věnuje stanovené metodologii, provedení řízených rozhovorů s devíti kriminalisty z protidrogových oddělení Policie České republiky, analýze těchto rozhovorů a konečně žádoucím výstupům, diskuzi a doporučením. Vzhledem k současnému trendu ve společnosti, kdy široká veřejnost, tedy i pachatelé výše uvedené trestné činnosti, stále a čím dál více

je znalá utajených a speciálních policejních metod, je zajímavou otázkou, zda operativně pátrací prostředky mají v dnešní době stále své uplatnění, smysl a zda jimi lze získat potřebné důkazy, které budou mít pevné základy pro jejich provádění v řízení před soudem.

Operativně pátrací prostředky autor práce považuje jako obligatorní a zcela jedinečný nástroj orgánů činných v trestním řízení v boji proti organizované drogové kriminalitě. Slovo „*organizace, organizovaný*“ má etymologický původ v řeckém výrazu „*orgánon*“ – náradí, nástroj, dílo, do českého jazyka bylo poté toto slovo přejato z německého „*organisieren*“ a francouzského „*organiser*“ – orgán. Organizaci tedy můžeme doslovně chápat jako činnost jednotlivých orgánů v komplexním systému se společným cílem, zájmem. Je tedy patrné, že organizovanou trestnou činnost obecně lze považovat za sofistikované a účelné jednání určitého počtu osob se společným záměrem, vnitřní strukturou a dělbou práce. V rámci drogové kriminality je nutno počítat s faktem, kdy subjekty jednak budou tuto trestnou činnost páchat s důkladným až taktickým rozmyslem, stejně tak bude z jejich strany kladen důraz na snahu, aby jejich činnost nebyla registrovatelná a odhalitelná orgány činnými v trestním řízení. Operativně pátrací prostředky tedy v souladu se zákonem nabízí, laicky řečeno, jako pomyslný protiklad, jako tu neúčinnější zbraň, kterou lze do těchto sofistikovaných struktur proniknout, trestnou činnost odhalit, zaznamenat a vyhodnotit, a protiprávní jednání subjektů v řízení před soudem dokazovat.

1 Operativně pátrací činnost

Operativně pátrací činnost je komplexním systémem kriminalistických postupů a metod používání operativně pátracích prostředků a podpůrných operativně pátracích prostředků, které využívají specializované policejní útvary.¹ Zjednodušeně se jedná o provádění šetření nejen před zahájením trestního stíhání a využívá se zejména v situacích, kdy je potřeba získat a zadokumentovat poznatky týkající se trestné činnosti.

1.1 Obecná charakteristika problematiky

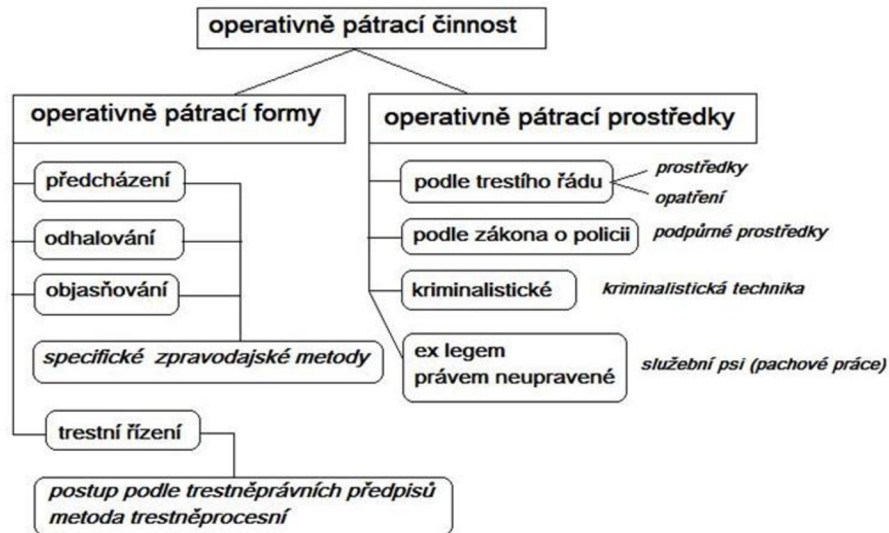
Při odhalování a objasňování skutečností nasvědčujícím spáchání trestného činu se zapojují kriminalisté specializující se na operativně pátrací činnost. Smyslem jejich práce je zjišťovat informace o pachateli a zajišťovat další podklady, z nichž vyplývá, že se potvrzuje důvodné podezření ze spáchání trestného činu a jsou tedy splněny podmínky pro zahájení trestního stíhání, tak jak to určuje trestní řád. Vzhledem k pomyslné hranici mezi OPČ a trestním řízením jsou všechny shromážděné informace zjištěné prostřednictvím OPČ vyloučeny z důkazních prostředků. V první řadě je to dáno tím, že informace byly pořízeny před započítím trestního řízení, a to utajovaným způsobem a prostředky zmíněnými v kapitole 2. O informacích zjištěných operativně pátrací činností se proto pouze sepíše zpráva nebo záznam, které slouží jako podkladový materiál pro zahájení úkonů trestního řízení.

Schéma na následující straně zobrazuje formy a prostředky operativně pátrací činnosti. Z uvedeného schématu velmi názorně vyplývá, že operativně pátrací činnost zastřešuje jednak operativně pátrací formy a zároveň i operativně pátrací prostředky, které budou předmětem kapitoly č. 2. J. Chmelík a kol. však dále doplňují, že kromě uvedených forem OPČ je využíváno i některých dalších postupů, jež doplňují již tak specifickou policejní práci. Mezi tyto postupy řadí

¹ POLICIE ČR. 2018. *Operativně pátrací prostředky*. [online, cit. 2022-10-12]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/operativne-patraci-prostredky.aspx>

operativní pronikání, získávání a prověrku operativních informací, osobní pátrání a operativní rozpracování.²

Obrázek 1: Schéma systému forem a prostředků operativně pátrací činnosti

Zdroj: DVOŘÁK, Vratislav, KLOUBEK, Martin. Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech. 2011. s. 18

Jak uvádějí V. Dvořák a M. Kloubek, operativně pátrací činnost má čtyři formy, a sice:

- **Prevenční** (předcházení nebo zamezování) trestné činnosti, která představuje činnost směřující k předcházení kriminalitě, orientovanou na zamezování trestné činnosti v konkrétních rozpracovaných případech.
- **Odhalování**, nebo také vyhledávání trestné činnosti s využitím operativně pátracích prostředků. Důležitý je fakt, že trestná činnost byla do té doby latentní a odhalena až díky vlastních iniciativních opatření. Cílem OPČ je v tomto případě nalezení indicií o již spáchané trestné činnosti, nebo získání poznatků k připravovaným trestným činům.

² CHMELÍK, Jan. Operativně pátrací činnost v trestním řízení. 2021. In: *Forenzní vědy, právo, kriminalistika*. 2/2021. Ročník 6. VŠFS. s. 126. ISSN 2533-4387.

- **Objasňování**, nebo také operativní rozpracování, je činnost policie od okamžiku, kdy konkrétní trestná činnost vyjde najevo, ať již je oznámena nebo zjištěna na základě vlastního odhalení. Operativně pátrací prostředky jsou v případě objasňování využívány k odhalení pachatele a zajištění všech relevantních okolností případu.
- **Trestní řízení**, a to jak řízení přípravné, tak i podpora samotného trestního řízení, je provázena operativně pátrací činností až do doby projednávání trestní věci příslušným soudem prvního stupně.³

Zejména poslední zmíněná forma OPČ nasvědčuje tomu, že ve chvíli, kdy byly zjištěny rozhodné skutečnosti o spáchání trestného činu, musí být veškerá OPČ ukončena. V tento okamžik se zahajují úkony trestního řízení podle TrŘ, tak jak to bylo řečeno na začátku této kapitoly.

1.2 Postupy a metodika operativně pátrací činnosti

V rámci vymezení operativně pátrací činnosti bylo řečeno, že OPČ končí zahájením úkonů trestního řízení. V praxi to však neznamená, že tímto úloha kriminalisty končí. Vystávají-li v případě další podněty k vyšetřování, je možné provést tzv. operativní šetření, které však na rozdíl od předchozích OPČ již nemá utajovanou povahu. Jak uvádí J. Chmelík, kombinace operativního šetření a operativního rozpracování vytváří základ pro odhalování, které má za úkol získat dostatečné informace jako podklady pro další zkoumání v následujícím řízení.⁴ Zjednodušeně řečeno, je dále na základě věcných důkazů (informací z veřejných nebo neveřejných zdrojů) prokazováno, zda jde skutečně o důvodné podezření ze spáchání trestného činu a jsou dány důvody pro zahájení trestního řízení, případně pro uplatnění dalších postupů.

Zatímco veřejné zdroje informací představují všechny zdroje, které jsou veřejnosti volně přístupné, informace z neveřejných zdrojů jsou získávány specifickými metodami, tzv. operativními metodami odhalování a šetření. Bez ohledu na použitou metodu, J. Musil a kol. upozorňují na fakt, že všechny

³ DVOŘÁK, Vratislav, KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Praha: PAČR. 2011. s. 10-12. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁴ CHMELÍK, Jan. Operativně pátrací činnost v trestním řízení. 2021. In: *Forenzní vědy, právo, kriminalistika*. 2/2021. Ročník 6. VŠFS. s. 128. ISSN 2533-4387.

uvedené kriminalistické metody musejí spolehlivě vést k pravdivému poznání a musí být reprodukovatelné, tedy zvolená metoda musí vést za stejných podmínek ke stejnému výsledku.⁵

Je zajímavé, že autoři odborné literatury zmiňují různý výčet metod. Zatímco J. Musil a kol. zmiňují pozorování, srovnávání, měření, popisování, experiment a modelování⁶, V. Dvořák a M. Kloubek specifikují postupy OPČ jako operativní pronikání, získávání a prověrka operativních informací, osobní pátrání, operativní rozpracování, a všechny další postupy zahrnují do uvedených⁷, J. Chmelík zase mezi metody odhalování a šetření řadí všechny následující činnosti:

- operativní pozorování,
- ohledání,
- operativní experiment,
- modelování,
- operativní pronikání,
- vytěžování.⁸

Zejména vytěžování je v odborné literatuře věnován velký prostor, a jelikož je někdy termín milně zaměňován s výslechem, je nutné uvést jeho bližší význam. V. Dvořák a M. Kloubek definují vytěžování jako získávání informací o skutečnostech a okolnostech operativního zájmu pomocí účelově zaměřeného rozhovoru s osobami disponujícími takovými informacemi.⁹ Podle J. Chmelíka je v rámci vytěžování obzvláště důležité, aby vytěžovaná osoba podávala informace spontánně a neznala cíl a smysl požadovaných informací. Jak vyplývá z první kapitoly, výsledky operativně pátrací činnosti jsou velmi důležitým výstupem pro zahájení trestního řízení. Následující kapitola volně naváže na téma charakteristikou operativně pátracích prostředků.

⁵ MUSIL, Jan a kol. *Kriminalistika: Vybrané problémy teorie a metodologie*. Praha: PAČR, 2001. s. 68. ISBN 80-7251_080-0.

⁶ Tamtéž, s. 68-75

⁷ DVOŘÁK, Vratislav, KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Praha: PAČR. 2011. s. 36. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁸ CHMELÍK, Jan. Operativně pátrací činnost v trestním řízení. 2021. In: *Forenzní vědy, právo, kriminalistika*. 2/2021. Ročník 6. VŠFS. s. 128. ISSN 2533-4387.

⁹ DVOŘÁK, Vratislav, KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Praha: PAČR. 2011. s. 36. ISBN: 978-80-7251-351-2.

2 Operativně pátrací prostředky

Operativně pátrací prostředky jsou základním nástrojem kriminální policie, zejména během prověřování. Autor práce je toho názoru, že bez operativně pátracích prostředků by nebylo možné s organizovanou kriminalitou ve všech jejích formách bojovat. Tato kapitola vymezuje pojem operativně pátracího prostředku, obecné podmínky a konečně i prostředky samotné. Pro účely této diplomové práce, zejména v kontextu výzkumné části, autor do této kapitoly začlenil i institut odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu dle ust. § 88 zák. č. 141/1961 Sb. – trestní řád. Závěrem kapitola pojednává o podpůrných operativně pátracích prostředcích, které umožňují kriminalistům využívat konspiračních metod a usnadňují pohyb v zájmovém prostředí.

2.1 Vymezení základních pojmů

Je k zamyšlení, že pojem operativně pátracích prostředků není nikde právně definován, přestože se jedná o bezpochyby oprávnění zejména policejního orgánu poměrně intenzivně zasahovat do práv a svobod dotčených osob, kdy tyto jsou obecně například Ústavou České republiky a Listinou základních práv a svobod shledávána jako nedotknutelná. Obecně lze říci, že operativně pátracími prostředky je rozuměn soubor opatření, úkonů a oprávnění policejních orgánů, realizovaných s oporou, tedy subsidiárně, a v mezích stanovených trestním řádem – zák. č. 141/1961 Sb., a to za účelem předcházení, odhalování, objasňování a dokumentování trestné činnosti, stejně tak pátrání po jejích pachatelích, věcech hledaných, osobách hledaných a pohřešovaných, a důkazech.¹⁰ Z logiky věci je tedy tento sofistikovaný mechanismus užíván zejména jako adekvátní nástroj v boji proti organizovanému zločinu, stran kterého je toto zpravidla obligatorní záležitostí. Stejně tak, jako lze operativně pátrací prostředky chápat jako důkazní prostředek jako takový, lze je vnímat právě jako účinný, a zpravidla jediný nástroj, jak důkazní prostředky pro řízení před soudem zjistit, zajistit a vyhodnotit.

¹⁰ §158b zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Verze 111. In: *Sbírka zákonů*. Částka 66/1961.

Dle příslušné legislativy můžeme operativně pátrací prostředky chápat jako: písm. a) předstíraný převod, písm. b) sledování osob a věcí, písm. c) použití agenta.¹¹ Je patrné, že vymezení je taxativní a neměnné. Jednotlivé operativně pátrací prostředky mají následně ve stejném pořadí své samostatné zakotvení v rámci ust. § 158c, ust. § 158d, ust. § 158e zák. č. 141/1961 Sb. – trestní řád.

2.2 Obecné podmínky

Za další ust. § 158b odst. 1 zák. č. 141/1961 Sb. – trestní řád vymezuje orgány, není-li dále stanoveno jinak, v řízení o úmyslném trestném činu, které jsou oprávněny operativně pátrací prostředky používat. Jsou jimi Policie České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Vojenské zpravodajství, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace. Tyto policejní orgány, aby mohli operativně pátrací prostředky používat, musí k tomuto být oprávněni ve smyslu pověření oprávněné osoby, např. policejním prezidentem, ředitelem Generální inspekce bezpečnostních sborů či ředitelem útvaru Vojenského zpravodajství atd.¹²

Pokud jde o Policii České republiky, jsou k takové činnosti oprávněny následující útvary:

- Služba kriminální policie a vyšetřování – útvary s územně vymezenou působností,
- Národní centrála proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování
- Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování
- Útvar speciální činností služby kriminální policie a vyšetřování
- Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování
- Úřad služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky
- Národní centrála proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě služby kriminální policie a vyšetřování.¹³

¹¹ §158b zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Verze 111. In: *Sbírka zákonů*. Částka 66/1961.

¹² Tamtéž.

¹³ ÚTVARY POLICIE ČR. [online, cit. 2022-10-12]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/utvary-policie-cr.aspx>

Při jejich použití je obligatorní, aby jimi nebyl sledován jiný zájem než získání skutečností důležitých pro trestní řízení, a to dle zásady „ultima ratio“, tedy pouze v případech, kdy tohoto účelu nelze dosáhnout jiným způsobem, nebo pokud by jeho dosažení bylo podstatně ztíženo. Jak již bylo výše řečeno, jejich aplikací dochází do zásahu a omezování práv a svobod dotčených osob, do těchto lze však zasahovat pouze v případech stanovených zákonem, a v případě operativně pátracích prostředků pouze v míře nezbytně nutné. V případech, kdy skrze jejich použití je doprovázeno pořízením zvukových, obrazových nebo jiných záznamů, lze tyto použít jako důkaz, a to způsoby, které odpovídají ustanovením zák. č. 141/1961 Sb. – trestního řádu.

2.3 Sledování osob a věcí

Sledování je specifickou utajovanou činností specializovaných policejních útvarů, kdy dochází k získávání poznatků o osobách a věcech pomocí technických nebo jiných prostředků.¹⁴ Sledování osob a věcí je limitováno písemným povolením státního zástupce či soudce, a nesmí překročit rozsah, na který je povolení vydáno. Informace získané sledováním se zadokumentují do spisu, který obsahuje kromě protokolů o sledování i evidenci výstupů z technických prostředků.¹⁵

Aby byla sledovací akce úspěšná, předpokládá se dodržování základních zásad, a sice utajenost, aktivnost a hodnověrnost, a úplnost faktů získaných sledováním. „*Sledování vždy směřuje k získávání poznatků o osobách a věcech, které jsou důležité pro prověřování skutečností nasvědčujících spáchání trestného činu a v dalších stádiích řízení i k objasňování a prokazování skutečností důležitých pro trestní řízení.*“¹⁶

¹⁴ 141/1961 Sb. ust. §158d zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Verze 111. In: Sbírka zákonů. Částka 66/1961.

¹⁵ MVČR. Analýza odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2021. [online, cit. 2023-11-30]. Praha, 2022. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy-odposlechu-a-zaznamu-telekomunikacniho-provozu-a-sledovani-osob-a-veci-dle-trestniho-radu-a-ruseni-provozu-elektronickych-komunikaci-policii-cr-archiv.aspx>

¹⁶ ŠLÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád, 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 836. ISBN 978-80-7400-043-0.

Při bližším zkoumání z ust. § 158d TŘ vyplývá, že sledování lze rozdělit do čtyř skupin, které se však vzájemně nevylučují, ale v praxi zpravidla prolínají:

- *obecné sledování* – podle ust. § 158d odst. 1 TŘ, o kterém nejsou vytvořeny žádné zvukové, obrazové ani jiné záznamy;
- *s výstupem* – podle ust. § 158d odst. 2 TŘ je-li pořízen zvukový, obrazový nebo jiný záznam, musí být podložen písemným povolením státního zástupce;
- *se zásahem do práv a svobod* – podle ust. § 158d odst. 3 TŘ smí být zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků pouze na základě povolení soudce;
- *se souhlasem* – podle ust. § 158d odst. 6 TŘ, pokud s tím výslovně souhlasí ten, do jehož práv a svobod má být sledováním zasahováno. Souhlas se sledováním se uděluje do odvolání, po odvolání souhlasu se sledování neodkladně zastaví.¹⁷

Sledování osob a věcí je v českém prostředí nejpoužívanějším operativně pátracím prostředkem, o čemž svědčí i statistické údaje zveřejněné v roce 2023. Během roku 2022 došlo k 4209 úkonům sledování osob a věcí. Z tohoto počtu udělil povolení státní zástupce celkem ve 2393 případech, 1807 úkonů povolil soudce a v 9 případech sledování schválila osoba, které se sledování týkalo.¹⁸ Sledování osob a věcí se v roce 2022 nejčastěji využívalo v souvislosti s toxikománií, konkrétně se jednalo o 1530 úkonů, tedy 31,4 % případů. Nejčastěji tento operativně pátrací prostředek (580 úkonů) využíval útvar Národní protidrogové centrály (dále jen NPC) a nejvyšší počet úkonů byl registrován u Služby kriminální policie a vyšetřování Krajského ředitelství policie (dále jen SKPV KŘP) v Jihomoravském kraji.¹⁹

¹⁷ ust. § 158d zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Verze 111. In: Sbíрка zákonů. Částka 66/1961.

¹⁸ MVČR. Analýza odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2021. [online, cit. 2023-11-30]. Praha, 2022. s. 83. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy-odposlechu-a-zaznamu-telekomunikacniho-provozu-a-sledovani-osob-a-veci-dle-trestniho-radu-a-ruseni-provozu-elektronickych-komunikaci-policii-cr-archiv.aspx>

¹⁹ Tamtéž, s. 85-86.

2.4 Předstíraný převod

Předstíraný převod představuje jednu z účinných metod, jak mohou orgány činné v trestním řízení zajistit důkazy, které by jinak nebylo možné získat standardními postupy a metodami.

Předstíraný převod je součástí české právní úpravy nejen v rámci trestního řádu, ale i zákonu o policii, kde je zmiňován zejména v souvislosti s přeshraniční spoluprací.²⁰ Předstíraného převodu lze se souhlasem policejního prezidenta a písemným povolením státního zástupce (za splnění oznamovacích podmínek lze použít i bez povolení, nesnese-li věc odkladu) využít k plnění úkolů policisty, přičemž v zákoně je předstíraný převod vymezen jako „*předstírání koupě, prodeje nebo jiného způsobu převodu předmětu plnění včetně převodu věci, k jejímuž držení*

*je třeba zvláštního povolení, jejíž držení je nepřípustné, která pochází z trestného činu, nebo která je určena ke spáchání trestného činu.*²¹ V tomto znění nebyla definice předstíraného převodu od jejího ustanovení nikdy aktualizována. Jak již napovídá název tohoto operativně pátracího prostředku, z hlediska právní úpravy se jedná o úkon procesní, nikoliv hmotněprávní, jak by se mohlo na první pohled zdát. Význam slova předstíraný se totiž v tomto případě váže pouze k procesnímu úkonu, který je policejním orgánem reálně dokonán.

Jak vyplývá z uvedeného, v praxi se jako operativně pátrací prostředek uplatňuje předstíraný převod při odhalování pro společnost obzvláště nebezpečných činů páchanými jednotlivci, či organizovanou skupinou. Jedná se zejména o trestnou činnost související s drogovou kriminalitou, nebo prodejem zbraní a věcí pocházející z jiné trestné činnosti.²²

Obecně má předstíraný převod několik procesních kroků, které je z hlediska praxe možné zjednodušeně popsat takto:

- navázání kontaktu s osobou pachatele, případně jeho spolupachatelem;
- infiltrování utajeného policisty – utajení není součástí práce pouze osoby agenta, ale je i součástí činností policisty, který provádí předstíraný převod;

²⁰ ust. § 48b 283/1991 Sb. ZoP a §92 273/2008 Sb. ZoP de lege lata

²¹ 141/1961 Sb. ust. §158c zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Verze 111. In: Sběrka zákonů. Částka 66/1961

²² Tamtéž

- dojednání podmínek pro sjednání obchodu – např. se stanoví způsob a četnost kontaktu, určení místa a času pro dojednání podmínek obchodu;
- sjednání podmínek dohody, za kterých dojde k uskutečnění (předání) předmětu dohody;
- samotné předání, koupě, prodej či jiné naplnění podstaty obchodu;
- sepsání záznamu o předstíraném převodu.²³

Z hlediska využívání předstíraného převodu je nezbytná zejm. jeho protokolace. Obsah záznamu, který má být dle ust. § 158c TR do 48 hodin vyhotoven, není trestním řádem nijak blíže předepisován, avšak velmi závisí na zpracování obsahu takového záznamu, protože je využit v rámci důkazního řízení. Cílem záznamu je doložit, že byl úkon proveden, za jakých okolností a s jakým výsledkem proběhl. Součástí záznamu mohou být i zvukové, obrazové a jiné záznamy získané při použití operativně pátracích prostředků, které lze také použít jako důkaz. Záznam se tak stává jednak informací určenou pro státního zástupce vykonávajícího ve věci dozor, ale zároveň i dokladem svědčícím o průběhu předstíraného převodu, protože obsahuje podrobný popis vlastního skutkového děje a identifikaci osoby, vůči níž se úkon provádí. Podrobněji bude postup při policejní akci a obsah předstíraného převodu popsán v praktické části práce.

2.5 Použití agenta

Osoba agenta je definována podle ust. § 158e odst. 2 trestního řádu, kde je vymezeno, že agentem je příslušník Policie České republiky (dále jen PČR) nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů (dále jen GIBS) plnící úkoly uložené mu řídicím policejním orgánem a jeho použití schvaluje soudce vrchního soudu.²⁴ Dle přidělení agenta k jednotlivým úkolům zpravidla vyplývá i jeho míra utajení. Zastírání totožnosti je v rámci ochrany samotného agenta a utajení operace nezbytnou součástí jeho činnosti.

²³ Interní materiály ze školení RS

²⁴ ust. §158e zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Verze 111. In: Sbíрка zákonů. Částka 66/1961

Utajení může být provedeno:

- vytvořením legendy o jiné existenci, zanesením nových osobních údajů do informačních systémů;
- povolením provádět transakce (podnikat), k jejichž vykonávání je třeba zvláštní oprávnění, povolení či registrace;
- zastíráním příslušnosti k PČR nebo ke GIBS.²⁵

Použití agenta se v čase ukázalo jako přínosné zejména v situacích, kdy je potřeba rozklíčovat strukturu skupin organizovaného zločinu, jelikož je nezbytné navázat kontakt uvnitř skupiny, resp. se stát její součástí. Jinak se podmínky použití agenta nepříliš liší od obecných pravidel použití operativně pátracích prostředků v trestním řízení. Významnějším rozdílem je ale omezení okruhu policejních orgánů, které mohou agenta použít (pouze Policie ČR), případně i množství a rozsah povolení, které agent pro použití dalších operativně pátracích prostředků potřebuje (např. není třeba žádat o další povolení pro sledování osob a věcí, vyžaduje-li to jeho úkol).

Nejvíce diskutovanou oblastí při použití agenta je jeho beztrestnost v případě spáchání trestného činu v rámci činnosti teroristické skupiny. Z povahy role agenta se předpokládá, že se bude muset účastnit činnosti zločineckého spolčení. Beztrestnost agenta v tomto případě upravuje ust. § 312c zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, který uvádí, že je-li agent nasazen do akce a účastní-li se činnosti teroristické skupiny, není pro trestný čin účasti na teroristické skupině trestný, pakliže se trestného činu dopustil s cílem odhalit pachatele, nebo ve snaze dalšímu trestnému činu předejít.²⁶ Beztrestnost platí pro trestnou činnost vyjmenovanou v odstavci 2 ust. § 312c.

2.6 Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

Problematiku odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu vymezuje ust. § 88 TR. Ten stanovuje, za jakých podmínek lze odposlechy a záznamy

²⁵ ust. §158e, odst. 2, Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Verze 111. In: *Sbírka zákonů*. Částka 66/1961.

²⁶ ust. §312c odst. 1 Zákona 40/2009 Sb., Trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů*. Částka 11/2009.

realizovat, kdo je oprávněn je nařídit, kdy lze záznam odposlechu využít jako důkaz, případně jak má být naloženo se záznamem, který nemá důkazní hodnotu.

I když se odposlechy přímo neřadí mezi OPP, jsou jejich záznamy cenným důkazním prostředkem v rámci trestního řízení a odposlechy jsou často využívány Policií ČR k zajištění informací nebo vyjasnění trestné činnosti.

Výsledkem odposlechu je zvukový záznam, který obsahuje rozhovory účastníků pořízené automatickým záznamovým zařízením. Rozhovory jsou zaznamenány na zvukovém nosiči, který obsahuje záznamy odposlechných za předem vymezené období.²⁷ Odposlechová zařízení se dělí podle výstupu, který zpracovávají:

- záznam zvuku – různé moduly mikro-diktafonů a radiomikrofonů
- záznam obrazu i zvuku – mikrokamery s přehrávačem
- bezdrátový přenos zvuku – GSM odposlech na neomezenou vzdálenost, případně UHF odposlechová technika.²⁸

V České republice je využití odposlechných omezeno na trestnou činnost, u které je v případě odsouzení uvalen trest odnětí svobody v minimálně délce osm let. Obecně jsou odposlechy telefonních linek a osob v ČR často využívanou formou sledování, čemuž odpovídá i celkový počet ukončených případů za využití odposlechných v roce 2022. Statistiky hovoří o tom, že v roce 2022 bylo odposloucháváno celkem 2192 osob a 4313 linek, což představuje průměrně celkem 2,2 linek na osobu.²⁹ V porovnání s OPP Sledování osob a věcí dle ust. § 158d TR mají odposlechy z hlediska počtu realizace obdobné postavení. U odposlechných je to dáno především tím, že jejich sofistikovanost a možnosti využití se vyvíjejí spolu s technologickým pokrokem.

²⁷ MVČR. Analýza odposlechných a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2022. [online, cit. 2023-12-15]. Praha, 2023. s. 13. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy-odposlechu-a-zaznamu-telekomunacniho-provozu-a-sledovani-osob-a-veci-dle-trestniho-radu-a-ruseni-provozu-elektronickych-komunikaci-policii-cr-archiv.aspx>

²⁸ Česká Televize. Odposlechy – ofenzivní technika. 2011. [online, cit. 2023-12-15]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10121359557-port/211563241900008/0/80675-odposlechy-ofenzivni-technika/>

²⁹ MVČR. Analýza odposlechných a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2022. [online, cit. 2023-12-15]. Praha, 2023. s. 44. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy-odposlechu-a-zaznamu-telekomunacniho-provozu-a-sledovani-osob-a-veci-dle-trestniho-radu-a-ruseni-provozu-elektronickych-komunikaci-policii-cr-archiv.aspx>

2.7 Podpůrné operativně pátrací prostředky dle zákona o Policii České republiky

Podpůrné operativně pátrací prostředky (dále jen POPP) vymezuje ust. § 72 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR. POPP kodifikované podle zákona o PČR nejsou primárně důkazním prostředkem, proto není jejich používání striktně vymezeno. Dle kategorizace se POPP dělí na čtyři skupiny, a sice informátora, krycí prostředky, zabezpečovací techniku a zvláštní finanční prostředky.³⁰ Obecně lze POPP použít v situaci, kdy se policista snaží předejít trestné činnosti, získat informace a poznatky o trestném činu, v souvislosti s trestním řízením, či zajištěním krátkodobé bezpečnosti další osoby. **Informátor** je osoba, která poskytuje informace a služby policejnímu orgánu, související s probíhající, případně zamýšlenou trestnou činností. Spolupráce s policií musí být utajena, za služby informátora může získat finanční nebo věcnou odměnu.³¹

Krycí prostředky představují listiny, místa nebo činnosti, které mají za úkol zastírat skutečnou totožnost policisty, skrýt jeho příslušnost k policii, případně zabránit vyzrazení činnosti. Nejčastějším krycím prostředkem je krycí doklad, tedy listina, která skrývá skutečnou identitu jeho držitele. Zákon o PČR jasně stanovuje, které krycí doklady nesmějí být využity (např. průkaz poslance nebo senátora, soudce ústavního soudu apod.)³²

Zabezpečovací technika jsou všechny technické prostředky, zařízení a soubory používané za účelem předcházení nebo odstranění ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti.³³

Zvláštní finanční prostředky slouží k financování některých výdajů nutných k získání informací o trestné činnosti, k použití OPP nebo POPP a krátkodobé ochraně osob. Přesto, že zvláštní finanční prostředky nejsou podřízeny podmínkám upravující finance státu, policista musí se svěřenými penězi nakládat hospodárně a v souladu s účelem, ke kterému mu byly poskytnuty.³⁴

³⁰ ust. § 72, 273/2008 Sb., Zákon o Policii ČR. In: *Sbírka zákonů*. Částka 91/2008.

³¹ Tamtéž, ust. § 73.

³² Tamtéž, ust. § 75.

³³ Tamtéž, ust. § 76.

³⁴ Tamtéž, ust. § 77.

3 Kriminalita

Kriminalita je množinou trestných činů spáchaných ve vymezené lokalitě za určité období. Tato kapitola tedy zprvu popisuje, jaké jednání je považováno za trestný čin. Protože primární drogová kriminalita, která je v kapitole rovněž popsána, je nezřídka páchána organizovanými skupinami, následuje popis trestní součinnosti a právní předpisy, která drogovou trestnou činnost v České republice upravují a usměřují. Konečně jsou v kapitole uvedena jednotlivá zákonná ustanovení trestního zákoníku, která s primární drogovou trestnou činností přímo souvisí, statistické údaje a závěrem prezentace výstupu z výzkumné části bakalářské práce, kterou autor v minulosti zpracoval z problematiky sekundární drogové kriminality.

3.1 Právní úprava drogové trestné činnosti v České republice

Pokud chceme hovořit o drogové trestné činnosti, musíme nejprve definovat, co je to trestný čin, ten trestní zákoník definuje jako zaviněné protiprávní jednání, které tentýž zákon označuje jako trestný a který vykazuje potřebné znaky.³⁵ Jeho pachatelem je pak ten, který svým jednáním tyto znaky skutkové podstaty naplní, případně pokusu či přípravy, je-li trestná.³⁶ Trestným činem se rozumí jen čin, za jehož spáchání je možné trestat v řízení před soudem, a pokud ze zákona nevyplývá něco jiného, též příprava, pokud, organizátorství, návod a pomoc.³⁷

V případě drogové trestné činnosti, která je páchána organizovaně, je třeba rovněž vymezit, co je spolupachatelství a účastenství. Spolupachatelem je ten, kdo v úmyslném společném jednání dvou a více osob naplní výše uvedenou skutkovou podstatu.³⁸ Účastníkem je pak organizátor, který spáchání trestného činu zosnuje nebo řídí, návodce, který vzbudil v jiném rozhodnutí trestný čin

³⁵ ust. § 13 zák. č. 40/2009 Sb. – trestní zákoník. *In sbírka zákonů*. Částka 11/2019. (aktuální znění 01. 07. 2023). verze 41

³⁶ Tamtéž, ust. § 22.

³⁷ Tamtéž, ust. § 111.

³⁸ Tamtéž, ust. § 23.

spáchat, nebo pomocník, který spáchání trestné činu umožnil nebo usnadnil.³⁹ V hlavě VII trestního zákona je pak pojednáno o organizované zločinecké skupině, která je společenstvím nejméně tří osob, které jsou trestně odpovědné, skupina má vnitřní organizovanou strukturu, kde jsou rozděleny jednotlivé činnosti a funkce členů, a toto společenství má za cíl soustavné páchání úmyslné trestné činnosti.⁴⁰ Tyto formy páchání trestné činnosti se obecně nazývají trestná součinnost, její zvláštní formou pak je závěrem spolčení a srocení.⁴¹

Organizovaná zločinecká skupina se vyznačuje právě vnitřní organizovanou strukturou, s rozdělením funkcí a činností, rovněž je zde dodržován tzv. kodex organizace, tedy přísné dodržování pravidel a hierarchie ve smyslu nadřízených a podřízených členů. Na rozdíl od „běžné“ organizované skupiny musí být činnost zaměřena na soustavné páchání úmyslné trestné činnosti, tedy nepřetržitě, pravidelně, nebo opakovaně po delší dobu. Není vyžadováno, aby organizovaná zločinecká skupina měla zaměření ve smyslu dosahování zisku, přestože k jeho dosahování často dochází, což je typické právě pro organizování a obchod s narkotiky.⁴² Nejzásadnějším rozdílem od organizované skupiny je ten, kdy organizovaná zločinecká skupina se zakládá právě na pevnější organizační struktuře a její zaměření na soustavné páchání úmyslné trestné činnosti, zatímco organizovaná skupina, která v trestním zákoníku není nikde pevně definována, a její popis spadá výlučně do soudní praxe a judikatury, může sloužit ke spáchání jednoho jediného trestného činu bez jeho trvání či pokračování.⁴³

Jak již bylo uvedeno výše, základním pramenem práva pro právní regulaci drogové trestné činnosti je zák. č. 40/2009 Sb. – trestní zákoník. Méně závažné nelegální činy upravuje zák. č. 251/2016 Sb. – o některých přestupcích, a zák. č. 250/2016 Sb. – o odpovědnosti za přestupky. Mezi další právní předpisy, které se týkají drogové problematiky, patří zák. č. 167/1998 Sb. – o návykových látkách, který upravuje zacházení s návykovými látkami, jejich vývoz, dovoz

³⁹ ust. § 24 zák. č. 40/2009 Sb. – trestní zákoník. In *sbírka zákonů*. Částka 11/2019. (aktuální znění 01. 07. 2023). verze 41

⁴⁰ ust. § 129 zák. č. 40/2009 Sb. – trestní zákoník. In *sbírka zákonů*. Částka 11/2019. (aktuální znění 01. 07. 2023). verze 41

⁴¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání. Praha. C.H.Beck. 2009. s. 281. ISBN 978-80-7400-109-3

⁴² Tamtéž, s. 1247-1248.

⁴³ Tamtéž, s. 503.

a tranzitní operace, zacházení s přípravky obsahujícími návykové látky, pěstování máku, konopí a koky a vývoz a dovoz těchto látek, zák. č. 65/2017 Sb. – o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, jehož cílem je zlepšit ochranu veřejného zdraví, zejména co se týče dětí a mladistvých, a snížit dopady škod způsobených návykovými látkami ve sféře sociální, bezpečnostní a ekonomické, zák. č. 272/2013 Sb. – o prekursorech drog.

K drogové problematice vláda České republiky vydala vícero prováděcích nařízení k trestnímu zákoníku. Jedná se o:

- Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., kterým se stanoví seznamy s návykovými látkami
- Nařízení vlády č. 454/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co je považováno za látky s anabolickým a jiným hormonálním účinkem a jaké je jejich množství, a co je pro účely trestního zákoníku považováno za metodu zvyšování přenosu kyslíku v lidském organismu a jiné metody s dopingovým účinkem,
- Nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství ve větším než malém množství v souladu s trestním zákoníkem
- Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství ve větším než malém množství u omamných látek, psychotropních látek, přípravků obsahujících tyto látky a jedů.

Mezinárodními právními předpisy, kterými je Česká republika vázána, a které dále upravují drogovou problematiku, jsou protidrogové úmluvy OSN:

- Jednotná úmluva OSN o omamných látkách z roku 1961
- Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek z roku 1931
- Úmluva o psychotropních látkách z roku 1971

- Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988,⁴⁴

a právní akty Evropské unie:

- Nař. Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004–o prekursorech drog
- Nař. Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. prosince 2004, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi
- Směrnice EU pro veterinární přípravky č. 2001/82/ES
- Nař. Komise (ES) č. 1277/2005 ze dne 27. července 2005, kterým se stanoví prováděcí pravidla k oběma výše uvedeným nařízením⁴⁵
- Rámcové rozhodnutí Rady 2004/757/SVV ze dne 25. října 2004, kterým se stanoví minimální ustanovení týkající se znaků skutkových podstat trestných činů a sankcí v oblasti nedovoleného obchodu s drogami⁴⁶

3.2 Primární a sekundární drogová trestná činnost

V českém právním systému rozlišujeme dva druhy drogové trestné činnosti, a to:

- primární drogová trestná činnost
- sekundární drogová trestná činnost.

Do primární drogové trestné činnosti jsou zařazeny všechny skutkové podstaty popsané trestním zákoníkem, obecně se jedná o trestné činy související s neoprávněnou výrobou omamných a psychotropních látek a jedů, pěstováním rostlin konopí s obsahem THC, ale také neoprávněné nakládání s těmito, čímž lze rozumět manipulace ve smyslu prodeje, vývozu, převozu, zprostředkování, podání, přechovávání pro jiného či pro vlastní potřebu v množství větším než malém atd. Stejně tak tomu platí u látek s hormonálním

⁴⁴ ZEMAN, P. ŠTEFUNKOVÁ, M. TRÁVNÍČKOVÁ, I. Drogová kriminalita a trestní zákoník. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. str. 24. ISBN 978-82-7338-151-6.

⁴⁵ Tamtéž, str. 29

⁴⁶ Tamtéž, str. 27

účinkem. Tzv. primární trestné činy související s drogami byly zařazeny mezi trestné činy obecně nebezpečné v hlavě VII. zvláštní části nového trestního zákoníku. Pod souhrnným označením tzv. drogových trestných činů jsou zahrnuty činy spočívající v nezákonné manipulaci s návykovými látkami. Mezi tyto činy patří:

- nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (ust. § 283),
- přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu (ust. § 284),
- nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (ust. § 285),
- výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu (ust. § 286),
- šíření toxikomanie (ust. § 287),
- výroba a jiné nakládání s látkami s hormonálním účinkem (ust. § 288)⁴⁷

V rámci primární drogové kriminality bylo v roce 2022 zahájeno trestní stíhání 3418 osob, 516 z nich tvořily ženy. Podíl uvedených stíhaných osob je znázorněn na grafu č. 1. Z celkového počtu stíhaných osob tvořili 9% cizinci – 319 osob, zejména Slováci, Ukrajinci, Poláci, Nigerijci a Vietnamci.⁴⁸ Pro jednotlivé skutkové podstaty bylo zahájeno trestní stíhání v počtu osob:

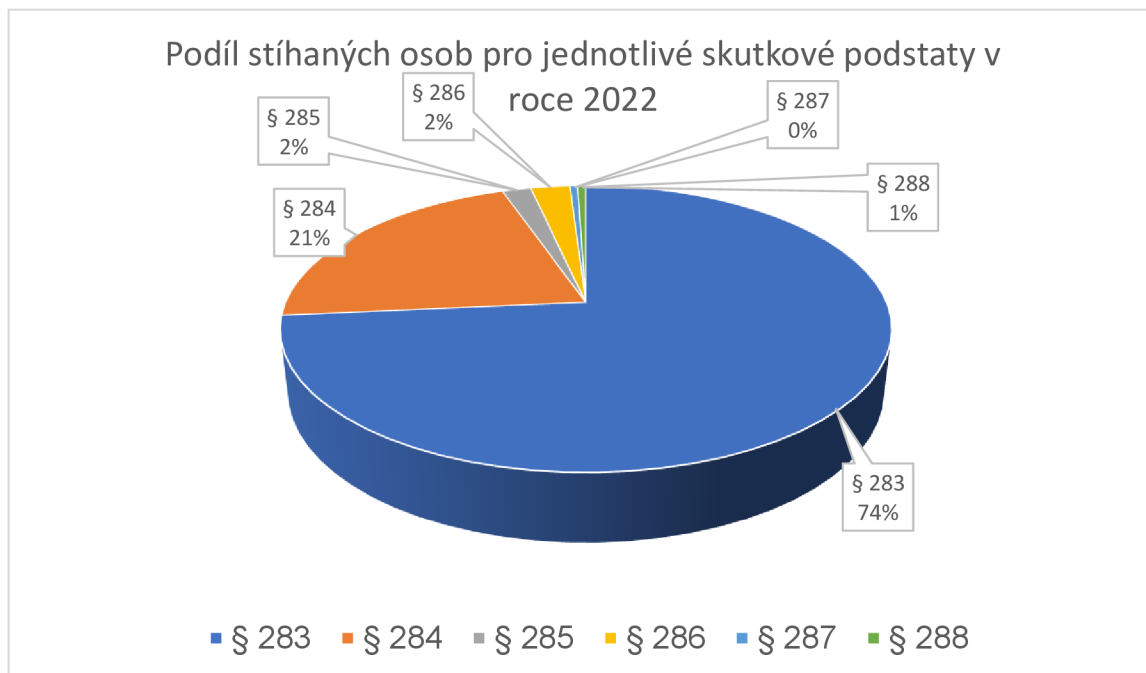
- ust. § 283–2802, ust. § 284–807, ust. § 285–69
- ust. § 286–95, ust. § 287–18, ust. § 288-20⁴⁹

⁴⁷ Zák. č. 40/2009 Sb. – trestní zákoník. In sbírka zákonů. Částka 11/2019. (aktuální znění 01.07.2023), verze 41

⁴⁸ NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA. Kolektiv autorů. Výroční zpráva 2022. Ministerstvo vnitra. 2023. str. 39

⁴⁹

Graf 1: Stíhané osoby pro primární drogovou kriminalitu v roce 2022

Zdroj: Interní zdroj, IS Intranet Policie České republiky, materiály Národní protidrogové centrály.

Graf 2: Vývoj primární drogové kriminality

Zdroj: Interní zdroj, IS Intranet Policie České republiky, materiály Národní protidrogové centrály.

Sekundární drogová kriminalita představuje trestnou činnost, která probíhá za účasti drog. Obecně platí, že drogy mohou ovlivnit jakýkoli trestný čin, pokud je pachatel spáchá pod jejich vlivem. Vždy však musí být zváženo, zda se pachatel dostal do stavu nepřičetnosti sám a zda tak učinil úmyslně či z nedbalosti.

Sekundární drogová kriminalita zahrnuje zejména trestnou činnost, která je ovlivněna psychofarmakologicky, ekonomicky motivovaná a systémová. Na rozdíl od primární drogové kriminality je ve většině případů velmi obtížné prokázat souvislost mezi trestnou činností a užíváním drog, což představuje

problematické aspekty sekundární drogové kriminality. Tyto aspekty zahrnují například vysokou latenci nebo absenci relevantních statistických údajů. Na rozdíl od primární drogové kriminality se sekundární drogová kriminalita obvykle neprojevuje jako samostatně vykazovaná trestná činnost, ale jako různé druhy trestných činů, které jsou spojeny pouze s užíváním drog, což není pravidelně sledováno v kriminálních databázích.⁵⁰ Autor diplomové práce se v roce 2020 věnoval v rámci bakalářské práce s názvem Sekundární drogová kriminalita z pohledu policisty Pohotovostní motorizované jednotky, na které t.č. působil, pachatelům trestné činnosti, které policisté 1. oddělení tohoto odboru v roce 2019 zadrželi pro podezření ze spáchání trestného činu pod vlivem drog. V praktické části autor práce zjistil, že policisté 1. oddělení Pohotovostní motorizované jednotky v Praze v roce 2019 zadrželi celkem 407 podezřelých, z těchto bylo 225 pod vlivem omamné či psychotropní látky, tedy přibližně 55 %. Při rozdělení na jednotlivé druhy trestné činnosti bylo zjištěno, že u celkového počtu zadržených pro podezření z majetkové trestné činnosti, těchto bylo celkem 136, z celkového počtu 225 podezřelých pod vlivem OPL se tedy jednalo o 53 % pachatelů. Z tohoto vyplývá, že přibližně každý druhý zadržený pod vlivem OPL se dopustil majetkové trestné činnosti, ergo podstatná část trestné činnosti páchaná pod vlivem OPL je evidentně ekonomicky motivována. Pro zajímavost je vhodné doplnit, že z celkového počtu zadržených podezřelých pod vlivem OPL bylo přibližně 21 % žen.

⁵⁰ ŠTEFUNKOVÁ, M. Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). str. 19. ISBN 978-80-7338-180-6

4 Omamné a psychotropní látky

Omamné a psychotropní látky, jejich užívání a neoprávněné nakládání s nimi jsou celosvětovými společenským problémem. Autor práce se potýká s problematikou právě v těchto směrech. Zatímco užívání vede ke zdravotním rizikům spojených i s úmrtími uživatelů a páchání sekundární drogové kriminality, neoprávněné nakládání s drogami k tomuto vytváří podmínky za jediným účelem, a to neuvěřitelnému finančnímu prospěchu výrobců, dealerů a pašeráků. Tato kapitola se věnuje definici a rozdělení OPL, právnímu vymezení a nejčastěji zneužívaným OPL v České republice, včetně jejich detailnějšího popisu a trendů v užívání.

4.1 Pojem a vymezení problematiky

Z odborného hlediska je návyková látka přírodní nebo syntetická, a schopna při aplikaci do organismu pozměnit jednu nebo více jeho funkcí, a splňuje dva další požadavky:

1. je psychotropní, tedy působí na psychiku uživatele, a to tak, že ovlivňuje jeho náladu, vnímání reality a prožívání,
2. může vyvolat závislost.⁵¹

Autor práce považuje za důležité také zmínit, že na základě profesní praxe mají drogy nezpochybnitelný vliv na fyzické zdraví uživatele, ať již na základě chronického užívání či akutní intoxikace. Vlivem chronického užívání dochází k fyzické degradaci jak tělesné schránky, tak vnitřních orgánů, u kterých dochází k chorobným a patologickým změnám. Při akutní intoxikaci zejména heroinem, pervitinem a kokainu, nezřídka v kombinaci mezi samotnými látkami či s alkoholem, se markantně násobí riziko selhání životních funkcí, či mozkových a srdečních příhod. Skutečnost, že drogy mají tedy nejen vliv psychotropní, uvádí

⁵¹ ZÁBRANSKÝ, Tomáš. DROGOVÁ EPIDEMIOLOGIE. 1. vydání. Univerzita Palackého v Olomouci. 2003. s. 14. ISBN 80-244-0709-4

například webový článek Národního zdravotnického informačního portálu.⁵² Na rozdělení drog (mimo alkohol) lze pohlížet dvojím základním způsobem, a to:

1. podle vzniku

- **přírodní** (konopné produkty, opium, koka, psychoaktivní rostliny a houby...)
- **semisyntetické** (morfin, heroin, LSD, kokain...)
- **syntetické** (amfetaminy a jejich deriváty, např. pervitin, MDMA, dále PCP, známý také jako fencyklidin nebo „andělský prach“, těkavé látky a rozpouštědla, farmaceutická narkotika...)

2. podle psychoaktivního účinku

- **tlumivé látky** (opiáty, anxiolytika, hypnotika, benzodiazepiny, barbituráty...)
- **stimulancia** (amfetaminy, pervitin, kokain, crack...)
- **halucinogeny** (konopné produkty, LSD, psylocibyn, mescalín, extáze, těkavé látky a rozpouštědla...)⁵³

4.2 Právní úprava

Trestní zákoník ve smyslu ust. § 130 definuje návykovou látku jako alkohol, omamné a psychotropní látky a ostatní látky, které jsou schopny nepříznivě ovlivnit psychiku uživatele nebo jeho ovládací či rozpoznávací schopnosti nebo chování ve společnosti.⁵⁴ Z hlediska protidrogové problematiky a využití operativně pátracích prostředků není problematika alkoholu jako návykové látky podstatná, jelikož není uvedena v seznamu návykových látek k Nař. vlády č. 463/2013 Sb., není tedy možné na něj pohlížet v rámci primární drogové problematiky, protože jednotlivé paragrafy nakládání s touto látkou neupravují.

⁵² STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV. Návykové látky. [online, cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/323-navykove-latky-drogy>

⁵³ ZÁBRANSKÝ, Tomáš. DROGOVÁ EPIDEMIOLOGIE. 1. vydání. Univerzita Palackého v Olomouci. 2003. s. 15. ISBN 80-244-0709-4

⁵⁴ ust. § 130 zák. č. 40/2009 Sb. – trestní zákoník. In sbírka zákonů. Částka 11/2019. (aktuální znění 01.07.2023). verze 41

4.3 Nejčastěji zneužívané látky na české drogové scéně

V České republice se dlouhodobě řeší nárůst drogové kriminality, a to jak ze strany uživatelů drog, tak i z hlediska ilegální výroby a dalšího obchodu s drogami. Jedná se zejména o drogy, kterými jsou pervitin, kokain, heroin, či marihuana. Následující kapitoly popisují jejich charakteristiku, účinky na uživatele, způsob aplikace i výskyt v ČR.

4.3.1 Pervitin

Metamfetamin, hovorově známý také jako pervitin, slangově perník, piko, péčko nebo párnó, je budivý amin, spadající do oblasti návykových látek se stimulačním účinkem. Tento spadá do širší skupiny budivých aminů, do které patří mj. amfetamin, či MDMA (extáze). Pervitin má stimulační účinek na centrální nervový systém, je jednou z nejvíce zneužívanou drogou v Česku.⁵⁵ Je běžné, že v Česku se tato droga vyrábí chemickým procesem z efedrinu nebo extrahovaného pseudoefedrinu, nejčastěji z léčiv v tabletové formě, a to za užití pomocných látek, jako je jód, červený fosfor, hydroxid sodný, kyselina fosforečná, toluen a další. Výsledným produktem je pak pervitin ve formě krystalů nebo prášku bez zápachu s nahořklou chutí, a to v barevném rozsahu od bílé (přes žlutou až nahnědlou barvu, byly zaznamenány i případy, kdy pervitin měl barvu mírně fialovou).⁵⁶

Dle přílohy č. 5 Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, je metamfetamin považován za látku psychotropní.⁵⁷ Dle Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti jsou účinky pervitinu dosti individuální. Záleží totiž vícero faktorech, jako je množství aplikované drogy, míře tolerance, citlivosti na látku, fyzických a metabolických dispozic uživatele, aj. Vzhledem k tomu, že metamfetamin rychle prostupuje do centrální nervové soustavy, je obvykle jeho účinek velmi silný.⁵⁸ V ní zvyšuje koncentraci dopaminu,

⁵⁵ KALINA, Kamil a kol. DROGY A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI 1. Úřad vlády České republiky (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti), 2003. s.166. ISBN 80-86734-05-6.

⁵⁶ Interní zdroj, IS Intranet Policie České republiky, materiály Národní protidrogové centrály.

⁵⁷ Příloha č. 5 k Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek. In sbírka zákonů. Částka 178/2013. (aktuální znění 01.08.2023). verze 9.

⁵⁸ Německé lékařské centrum pro kvalitu v medicíně ÄZQ, SRN. Poruchy vzniklé užíváním metamfetaminu. Úřad vlády České republiky (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti) včetně překladu, 2017. s. 23. ISBN 978-80-7440-178-7.

noradrenalinu a serotoninu, kdy po pomnutí účinku drogy dochází k nedostatku výskytu těchto hormonů v organismu uživatele, a následně dochází k takzvanému „dojezdu“. Dlouhodobější užívání pak celkově narušuje přirozenou produkci těchto hormonů, čímž dochází k celkové psychické degradaci jedince.⁵⁹ Dlouhodobým užíváním dochází k mozkovým změnám. Tyto změny se u jedince projevují chronickým neklidem, neustálým pocitem napětí či strachu, úzkostmi, poruchami spánku. Vzhledem k tomu, že se jedná o stimulační drogu, dochází akutně i dlouhodobě ke snižování pocitu hladu a potřeby přijímat potravu, dochází tedy k úbytku tělesné hmotnosti, může dojít k poškození srdce, plic, jater, sleziny a kloubů. Při akutní intoxikaci dochází k tzv. mydriáze, kdy se jedná o rozšíření zornic, dochází ke zvýšení krevního tlaku a srdeční činnosti, uživatel pociťuje přival energie, sebevědomí a dostavuje se pocit všemocnosti.⁶⁰ Intoxikace se dále může projevovat podrážděností, může dojít až k přechodu do stavu agrese. Akutní účinek se projevuje přibližně 2–4 hodiny od aplikace, celkové ovlivnění může trvat až 24 hodin. Motorika může být silně zasažena, běžné jsou stavy, kdy uživatel není zcela schopen koordinovat své pohyby, toto se laicky označuje jako tzv. „vykroucenost“.⁶¹ Konzument je nápadný svou hyperaktivitou a překotností mluvení, skřípáním zubů či zatínáním žvýkacích svalů.⁶²

Při odvykacím stavu, tedy v době, kdy chronický uživatel nemá k droze přístup, dochází k abstinenčním příznakům, které mohou přetrvávat i několik měsíců. Uživatel pociťuje silnou únavu, podrážděnost, celkově se stává velmi sociálně labilním. Dochází k silnému bažení po droze, tzv. „craving“. Obecně lze říci, že díky psychické závislosti trpí během abstinence právě mozek uživatele, což může vyústit až v sebevražedné pokusy.⁶³

Ke způsobům aplikace lze uvést, že nejčastějším způsobem je aplikace nitrožilní, dále pak vdechnutí skrze nosní přepážku, tzv. „šňupání“, či kouření

⁵⁹ KALINA, Kamil a kol. DROGY A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI 1. Úřad vlády České republiky (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti), 2003. s.167. ISBN 80-86734-05-6.

⁶⁰ Interní zdroj, IS Intranet Policie České republiky, materiály Národní protidrogové centrály.

⁶¹ KALINA, Kamil a kol. DROGY A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI 1. Úřad vlády České republiky (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti), 2003. s.167. ISBN 80-86734-05-6.

⁶² Německé lékařské centrum pro kvalitu v medicíně ÄZQ, SRN. Poruchy vzniklé užíváním metamfetaminu. Úřad vlády České republiky (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti) včetně překladu, 2017. s. 23. ISBN 978-80-7440-178-7.

⁶³ Tamtéž, s. 24.

přes skleněnou dýmku. Byly zaznamenány i případy orálního požití, tento způsob podání je však prý z hlediska vstřebatelnosti drogy do organismu poměrně nevýhodný. Prvouživateli bývá aplikována zprvu dávka okolo 0,1 gramů, se zvyšováním tolerance v rámci dlouhodobého užívání však může docházet k užívání více jak 1 gramu denně, kdy dávky jsou běžně rozděleny do vícero aplikací.⁶⁴ Pokud dochází k chronickému užívání takto vysokých dávek nebo při akutní intoxikaci vysokou dávkou, může dojít k takzvané toxické psychóze s paranoidními halucinacemi, kterým se říká „stíha“. Při dlouhodobějším užívání se tato psychóza podobá paranoidním syndromům, u uživatele se rozvíjí nereálné domněnky, že mu někdo chce ublížit, může trpět vjemovými halucinacemi, zpravidla zrakovými a sluchovými, a celkově je dotčena nálada uživatele. Na první pohled je těžko rozpoznatelné, zda se v akutní době jedná o člověka s toxickou psychózou, či postiženého schizofrenií.⁶⁵ Podle nejnovějších dat Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA) se v Česku nachází 34 600 vysoce rizikových uživatelů (každý 5. z 1 000 obyvatel). Zneužívání této drogy má v Evropě dominovat právě Česko, v posledních letech byla zjištěna zvýšená spotřeba na Slovensku. Přestože v tuzemsku má nelegální výroba metamfetaminu bez problému pokrývat poptávku, byly zjištěny i záchyty pervitinu pocházejícího z Nizozemska, Belgie a Polska. Celosvětově pak začíná markantně získávat silnou pozici Mexiko, které začíná být na mezinárodním poli z hlediska distribuce významným zástupcem.⁶⁶ Pervitin si v České republice dlouhodobě udržuje své atributy, jeho čistota se pohybuje okolo 68 procenty, cena za jeden gram pak průměrně vychází na 1.000,- Kč.⁶⁷

⁶⁴ Interní zdroj, IS Intranet Policie České republiky, materiály Národní protidrogové centrály.

⁶⁵ KALINA, Kamil a kol. DROGY A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI 1. Úřad vlády České republiky (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti), 2003. s.164, s.165. ISBN 80-86734-05-6.

⁶⁶ Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (2021). Evropská zpráva o drogách 2021: Trendy a vývoj. Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk. s. 22. ISBN 978-92-9497-599-7

⁶⁷ CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ČERNÍKOVÁ, T., ORLÍKOVÁ, B., GALANDÁK, D., FRANKOVÁ, E., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. 2023. Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2022 CHOMYNOVÁ, P. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky s. 114. ISBN 978-80-7440-323-1 (online, PDF).

4.3.2 Kokain

Kokain je alkaloidem z jihoamerického keře *Erythroxylon koka* (Koka pravá). Na černém trhu se objevuje jako bílý hrudkovitý prášek nebo jako hrudky či úlomky (fragmenty) samotné, případně ve vyšší gramáži ve formě lisovaných cihliček bez zápachu s nahořklou chutí. Pokud hovoříme o množství zneužívaného kokainu jedincem, je toto individuální, může se jednat o desetiny gramu až po 20 či 30 gramů denně, kdy v tomto množství je kokain nejčastěji užíván „šňupáním“ skrze nosní přepážku a sliznici. Chemicky volná báze tzv. Crack lze kouřit přes skleněnou dýmku či alobal.⁶⁸ Projevy akutní intoxikace či užívání chronického jsou stejně jako u pervitinu individuální, opět platí, že záleží na množství aplikované dávky a míře tolerance jedince, fyzických a metabolických předpokladech, či čistotě drogy jako takové. Obecně však můžeme konstatovat, že akutní účinky jsou do jisté míry typické jako pro další stimulační drogy, konkrétně dochází k mydriáze, zvýšení krevního tlaku a zvýšení srdeční činnosti. Běžně dochází k povznesení nálady, chuti po pohybu a výkonu. Snižují se sociální zábrany, naopak se zvyšuje schopnost a chťič ke komunikaci, je přítomna zvýšená empatie vůči ostatním osobám. Přival energie může vést až k chronickému neklidu či hyperaktivitě, rovněž se u mužů i u žen projevuje zvýšená chuť k sexu.⁶⁹

Přestože u chronického zneužívání kokainu neodchází k fyzické závislosti, dochází k závislosti psychické, a za další dlouhodobé užívání může vážně poškodit kardiovaskulární systém, nosní sliznici až s nekrotickými projevy, či způsobit mozkovou příhodu. Z psychického hlediska může dojít k rozvinutí úzkostných stavů, panických atak či paranoidních stavů. Během akutní intoxikace může dojít k zástavě dechové soustavy. Stejně jako u pervitinu může dojít k toxické psychóze, která může vyústit v agresivní jednání uživatele či suicidálními tendencím. Užití kokainu zmírňuje účinky alkoholu, avšak pro svou krátkou účinnost, přibližně v délce 30 minut, existuje důvodné riziko, že dojde k otravě alkoholem, jelikož uživatel účinky alkoholu nepocítuje a během účinků kokainu

⁶⁸ KALINA, Kamil a kol. *DROGY A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI 1*. Úřad vlády České republiky (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti), 2003. s.165. ISBN 80-86734-05-6.

⁶⁹ Interní zdroj, IS Intranet Policie České republiky, materiály Národní protidrogové centrály.

pokračuje v konzumaci alkoholu. Po odeznění účinků kokainu dochází k akutnímu ovlivnění alkoholem.⁷⁰

S odkazem na aktuální data EMCDDA z roku 2021 dochází na evropské půdě ke zvýšení poptávky o drogu kokain. Toto potvrzují i skutečnosti, kdy dochází ke zvyšování rekordních záchytů kokainu členskými státy Evropské unie. Současně pak v roce 2019 příslušné orgány zaznamenaly, že v 22 procentech případů šlo právě o kokain, pokud došlo k akutní intoxikaci drogou a následné hospitalizaci. Dále bylo zjištěno, že v Evropské unii užilo kokain 2,1 procenta osob ve věku 15-34 let, a to v posledním roce, jedná se tedy o každého cca. 50 mladého člověka.⁷¹ Pokud jde o českou legislativu, kokain je uveden v příloze č. 1 k Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, jako látka omamná.⁷²

V posledních více jak deseti letech je v kokain v České republice stále oblíbenější drogou. V porovnání např. s marihuanou či heroinem, kdy o tyto drogy zájem každoročně klesá, se lze domnívat, že kokain nabývá na své oblíbenost nejen kvůli zvyšující se životní úrovni, ale také kvůli zvyšující se kvalitě kokainu na černém trhu. Zatímco v roce 2012 činila čistota kokainu necelých 40 procent, v roce 2018 se jednalo již o 50 procentní čistotu. V současné době čistota kokainu přesahuje 64 procent, jsou však zkoumány vzorky, které dosahují čistoty až 90 procent. Ve stejném období se průměrná cena kokainu pohybovala v úrovni 2.000,- Kč za gram.⁷³ Autor práce se domnívá, že vzhledem k právě rostoucí životní úrovni je jeden gram kokainu za průměrnou částku pro veřejnost v dnešní době markantně dostupnější, než v roce 2012. Rovněž vzhledem k jeho čistotě je jeho atraktivita k užití vyšší než v minulosti. Z policejní praxe dále uvádí, že popularita této drogy nabývá nejen v nejvyšších vrstvách

⁷⁰ KALINA, Kamil a kol. DROGY A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI 1. Úřad vlády České republiky (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti), 2003. s.165. ISBN 80-86734-05-6.

⁷¹ Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (2021). Evropská zpráva o drogách 2021: Trendy a vývoj. Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk. s. 18. ISBN 978-92-9497-599-7.

⁷² Příloha č. 1 k Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek. In sbírka zákonů. Částka 178/2013. (aktuální znění 01.08.2023). verze 9.

⁷³ CHOMYNOVÁ, Pavla a kol. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2022*. Praha: Úřad vlády České republiky. 2022. s 114. ISBN 978-80-7440-323-1. [online, cit. 2023-12-05].

Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33774/1171/Zprava_o_nelegalnich_drogach_2022_fin03_rev20230209.pdf

společnosti, jak tomu do současné doby bylo (dlouhodobě byl kokain označován jako droga bohatých), ale i ve třídách nižších, zejména ve spojení s nočním životem. Autor se mnohočetně setkal s názory uživatelů kokainu, kdy jejich motivace k prvnímu užití byla právě dostupnost a žádoucí účinky korelující s náladou nočního života. Návštěvníci klubů si totiž prý od drogy žádají přísun energie a zúžení sociálních bariér, naproti tomu marihuana či drogy opiátového typu vzhledem ke svým účinkům pro ně z tohoto důvodů atraktivní nejsou. Zvýšenou dostupnost protidrogová oddělení pak přisuzují nadprodukcí kokainu v produkčních zemích v Jižní Americe, která byla zaznamenána zejména v posledních letech. Stoupající popularitu podporuje i rozdíl odhadované spotřeby kokainu mezi lety 2012-2022, kdy nárůst odhadu je přibližně 20 procent, a to na současnou hodnotu jedné tuny ročně.⁷⁴ V České republice navíc dochází jak ke zvýšeným počtům záchytů této látky, tak k nárůstu zajišťování stále většího množství v rámci jednotlivých záchytů.

Například v roce 2022 došlo k záchytu přibližně desetinásobného množství, než v roce 2015, konkrétně šlo o rozdíl přibližně mezi 1,2 tunami a 120 kilogramy.⁷⁵

4.3.3 Heroin

Diacetylmorfin, polysyntetický derivát morfinu. Morfin je získáván z opia, zaschlé silice nezralých makovic, rostliny máku setého.⁷⁶ Na ilegálním trhu se vyskytuje nejčastěji ve formě hnědého nebo bílého prášku. Hnědá forma je vhodnější k nitrožilní aplikaci, zatímco bílá je vhodnější pro kouření např. skrze skleněnou dýmku či alobal. Prvouživatelé nejčastěji volí způsob užití právě kouření, aby však dosáhli pocitu silnějšího nástupu drogy a opojení, velmi brzy se uchylují k nitrožilní aplikaci, čím může dojít k rychlému rozvoji závislosti, zpravidla již během několika týdnů užívání. K výrobě v České republice nedochází. Na tuzemském trhu se nejčastěji vyskytuje v rámci dovozu ze zemí

⁷⁴ CHOMYNOVÁ, Pavla a kol. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2022*. Praha: Úřad vlády České republiky. 2022. s 110. ISBN 978-80-7440-323-1. [online, cit. 2023-12-05]. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33774/1171/Zprava_o_nelegalnich_drogach_2022_fin03_rev20230209.pdf

⁷⁵ Tamtéž, s. 111

⁷⁶ KALINA, Kamil a kol. *Drogy a drogové závislosti 1*. Úřad vlády České republiky (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti), 2003. s.161. ISBN 80-86734-05-6.

tzv. zlatého pŕlměsíce, tedy Íránu, Afghánistánu a Pákistánu.⁷⁷ Pokud jde o účinky, heroin je silnou tlumivou látku centrálního nervového systému s euforickým efektem. Heroin v mozku uživatele působí na konkrétní receptory, což vede k euforii a sedaci, ale rovněž k zmírnění dechové a srdeční činnosti.⁷⁸ Pro svou vysokou účinnost je pomyslná hranice k letální dávce extrémně zúžena. Během akutní intoxikace může tedy dojít nejen k zástavě krevního oběhu a dýchání, ale rovněž udušením se zvratky, jelikož heroin a ostatní drogy opiátového typu současně tlumí i kašlací reflex. Při akutní intoxikaci se v medicíně užívá antidotum (protijed) s názvem *naloxon*. Fyzickými projevy intoxikace pak bývá mióza (zúžení očních zornic), snížení tělesné teploty a krevního tlaku.⁷⁹ Dle odhadu se v roce 2022 v České republice spotřebovalo přibližně 0,6 tun této látky, oproti předchozí dekádě se jedná o víceméně neměnný parametr. Z hlediska záchytů policejními orgány v roce 2022 došlo celkem k 27 záchytům, a to při celkovém množství 66 gramů. V roce 2021 došlo ke 42 záchytům při množství 107 kilogramů. Společně s rokem 2014, kdy došlo k záchytu 156 kilogramů se jedná o největší registrované záchyty, avšak je patrné, běžnější jsou roční záchyty v počtu kolem 40 záchytů, kdy se jedná o nižší jednotky kilogramů. Z hlediska čistoty heroinu je na místě hovořit o relativně stálém údaji, a to okolo 20 procent, stejně tak cena za gram se dlouhodobě pohybuje v blízkosti 1.000,- Kč za gram.⁸⁰

Autor práce v souvislosti se silným opiátem, jako je heroin, považuje na základě své kriminalistické praxe zmínit problematiku syntetického opiátu *fentanyl*. Tento syntetický opiát vyráběný ve formě bílého prášku v nelegálních laboratořích v Číně je vyznačován svou nebezpečností z hlediska toxicity, kdy tento je 50x – 100x silnější než samotný heroin. Kriminalistům je znám fakt, že na území Spojených států amerických v současné době probíhá již několikaletá krize s užíváním fentanylu závislými na opiátech, kdy dochází k rekordním počtům

⁷⁷ Interní zdroj, IS Intranet Policie České republiky, materiály Národní protidrogové centrály.

⁷⁸ KALINA, Kamil a kol. *Klinická adiktologie*. 2015. Praha. Grada Publishing, a.s. s. 55-56. ISBN 978-80-247-4331-8.

⁷⁹ KALINA, Kamil a kol. *Drogy a drogové závislosti 1*. Úřad vlády České republiky (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti), 2003. s.160. ISBN 80-86734-05-6.

⁸⁰ CHOMYNOVÁ, Pavla a kol. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2022*. Praha: Úřad vlády České republiky. 2022. s 114. ISBN 978-80-7440-323-1. [online, cit. 2023-12-05].

Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33774/1171/Zprava_o_nelegalnich_drogach_2022_fin03_rev20230209.pdf

úmrtí vlivem akutní intoxikace. Standardním způsobem bývá „ředění“, resp. posilování účinků heroinu právě fentanylem, který je do heroinu přimícháván, a to v minimálním množství. Přesto však tímto způsobem dochází k radikálnímu zvýšení účinnosti drogy. Látka je údajně natolik toxická, že její vstřebání je možné již při fyzickém kontaktu, a to jak vdechnutím, tak proniknutím do organismu skrze kožní póry, kdy může okamžitě dojít k okamžité letální intoxikaci např. zasahujících policistů. S těmito skutečnostmi jsou kriminalisté v České republice opakovaně seznamováni, akutním protijedem je v tomto případě opět látka *naloxon*. Autor práce se během své praxe setkává s fentanylem ve formě fentanylových náplastí s postupným uvolňováním. Tyto náplasti v České republice je možné získat pouze na základě předložení receptu s „modrým pruhem“, tzv. opiátové recepty v lékárenském zařízení, a to po předepsání oprávněným lékařem se specializací. Běžně je toto léčivo předepisováno pacientům s nesnesitelnými bolestmi, zejména v terminálních stádiích rakoviny, či po vážných nehodách a úrazech. Autorovi práce není znám do současné doby případ, kdy by došlo k záchytu či zaznamenání výskytu fentanylu v práškové formě, což podporuje i výroční zpráva Národní protidrogové centrály z roku 2022. V tomto roce došlo k záchytu či zajištění 39,5 kusů fentanylových náplastí. K záchytu či zajištění fentanylu ve formě prášku nedošlo.⁸¹ Přesto však autor uvádí,

že součástí, na které v současné době v rámci služebního poměru působí, v posledních letech řešila a řeší úmrtí spojená s užitím fentanylu, kdy se jedná o způsob aplikace žvýkáním, polykáním či „vyvařováním“ fentanylových náplastí, které se mezi narkomany stále častěji objevují v rámci černého trhu. Heroin a fentanyl jsou uvedeny za seznamu návykových látek v rámci Nař. vlády č. 463/2013 Sb. – o seznamech návykových látek, kdy heroin je uveden v příloze č. 3, fentanyl pak v příloze č. 1 tohoto nařízení.⁸²

⁸¹ NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA. Kolektiv autorů. Výroční zpráva 2022. Ministerstvo vnitra. 2023. str. 58

⁸² Příloha č. 1, č. 3 k Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek. In sbírka zákonů. Částka 178/2013. (aktuální znění 01.08.2023). verze 9.

4.3.4 Marihuana

Mary-Jane, tráva, hulení, mařka nebo ganja jsou nejčastějšími hovorovými názvy pro sušinu konopí, která je jako droga obecně zvaná marihuana. Jedná se o sušené samičí květy rostliny konopí (lat. *Cannabis sativa*). Uživatelé, kteří tuto drogu aplikují nejčastěji kouřením, případně pozřením, kdy sušinu přidávají do pokrmů, toto činí za účelem uvolnění kannabinoidu THC (delta-9-tetrahydrokanabinol) do organismu. Pro své narkotické účinky bývají pěstovány rostliny konopí různých odrůd, u kterých se podíl THC pohybuje od 1 % - 20 %, pryskyřice získávána z květů konopí s podílem THC se nazývá hašiš, slangově např. hash, či shit, pak může obsahovat koncentrované THC až do výše 40 %. Jak již bylo řečeno, nejčastějším způsobem, jak lze THC z marihuany uvolnit do organismu, je kouřením směsi marihuany a tabáku v zabalené cigaretě, tzv. joint, a následnou inhalací vniklých výparů a zplodin. Inhalaci lze rovněž provést bez příměsi tabáku, či za použití vaporizéru, tzv. bong. Zvýšení účinnosti marihuany lze docílit právě přidáním ve vícero variantách.⁸³ Účinek THC na organismus je spatřován ve své schopnosti vázat se na konkrétní mozkové receptory. Tato skutečnost má za následek vyvolání pocitu klidu, euforie a celkového uvolnění, včetně uvolnění svalstva, z lékařského hlediska se tak jedná o výhodný léčebný prostředek při nemocech, které poškozují centrální nervovou soustavu, jako je roztroušená skleróza či Parkinsonova choroba.⁸⁴ Droga má samozřejmě i nebezpečný psychotropní potenciál. Při aplikaci kouřením se účinek dostavuje maximálně do několika minut, celková doba účinku se poté pohybuje mezi 3-6 hodinami, kdy toto je ovlivněno vícero faktory, jako je míra koncentrace THC, tolerance uživatele atp. jakožto u ostatních návykových látek. K fyzickým projevům se řadí pocit sucha v dutině ústní, pocity chladu a hladu. Zejména nebezpečným psychoaktivním účinkem je zejména zkreslené vnímání reality, zejména pak času. Při akutní intoxikaci může dojít k absolutnímu „záseku v čase“, kdy dotčený není schopen časově vnímat reálný svět, který se pro něj zastavil, i velmi krátké okamžiky se mohou zdát, jako kdyby trvaly několik hodin.

⁸³ Interní zdroj, IS Intranet Policie České republiky, materiály Národní protidrogové centrály.

⁸⁴ KALINA, Kamil a kol. DROGY A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI 1. Úřad vlády České republiky (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti), 2003. s.175. ISBN 80-86734-05-6.

V souběhu může docházet k sluchovým a vizuálním iluzím. Celkově navozený stav bývá prohloubením a zintenzivněním stavu předešlého, v případě špatného psychického rozpoložení může snadno dojít k úpadku do pocitů úzkosti až deprese. V akutním případě může dojít až k panické atace.⁸⁵

Autor práce se vícekrát setkal s názory odborníků či samotných uživatelů, které jsou v dnešní době již vědecky podloženy, a sice autor poukazuje na skutečnost, kdy, byť jedno jediné užití THC může u uživatele, který k tomuto má genetické a psychické předpoklady, vyvolat právě panickou ataku, v horších případech může toto akutní užití spustit deprese či maniodepresivní poruchu a schizofrenii, kdy tyto obtíže mohou postiženého provázet doživotně bez možnosti rehabilitace. K takovým případům může dojít mj. u dospívajících uživatelů, jejichž mentální vývoj není završen a užijí marihuanu s vysokou koncentrací THC např. s pomocí výše uvedeného vaporizéru, který výpary a zplodiny koncentruje do jedné masivní inhalace. Z profesních zkušeností autor v tomto kontextu uvádí kannabinol HHC (hexahydrokanabinol), který je v současné době velmi popularizován jako legální látka s obdobnými účinky jako samotné THC, kriminalistům se však množí informace, kdy HHC je markantně více potentní než THC samotné. Přestože nakládání s HHC není v současné době v rámci právních předpisů v Česku kriminalizováno, tedy není uvedeno na seznamu návykových látek k Nař. Vlady č. 463/2013 Sb., řada států EU tuto syntetickou podvariantu THC již zakázala.

Užívání marihuany dále bývá z odborného hlediska vnímáno jako vstupní brána k dalšímu experimentování s dalšími psychoaktivními substancemi. Při dlouhodobém užívání dochází k degradaci krátkodobé paměti, soustředění, a celkovému psychickému podráždění při abstinenčních příznacích. K. Kalina ve své publikaci mj. potvrzuje zkušenosti autora práce. Uvádí, že u predisponovaných osob může dojít k velmi intenzivním a hlubokým depresivním stavům, a dodává, a že tyto mohou vyústit až k sebepoškození, v konečném důsledku až k sebevraždám, či agresi vůči okolí. Může se rovněž dostavit pocit strachu, paranoidním stavům, stihomamu atd. Pro již zmíněné

⁸⁵ KALINA, Kamil a kol. DROGY A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI 1. Úřad vlády České republiky (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti), 2003. s.176. ISBN 80-86734-05-6.

problémy s vnímáním reality a času je dále velmi nebezpečné řízení motorových vozidel pod vlivem této látky.⁸⁶ Látka delta-9-tetrahydrokanabinol je uvedena v příloze č. 4 k Nař. Vlády č. 463/2013 Sb. jako látka psychotropní.⁸⁷

Konopné drogy jsou dlouhé roky dle výzkumů nejčastěji zneužívanou nelegální látkou. Přestože vývoj odhadu spotřeby v posledních deseti letech má poměrně významnou sestupující tendenci, je předpoklad, že v roce 2022 bylo spotřebováno 17,7 tun této látky. V roce 2012 mělo být spotřebováno 22,6 tun. Přestože počet záchytů v rámci trestního řízení se v posledních letech pohybuje v průměrném počtu cca. 300 za rok, počet zajištěných rostlin mezi lety 2013–2022 poměrně souvisle klesl z počtu 74.000ks na 15.100ks, množství zajištěných kilogramů sušiny v rámci tohoto období průměrně osciluje okolo 700 ročně.⁸⁸

Skutečnost markantního rozdílu v počtu zajištěných rostlin si autor práce vysvětluje tím způsobem, že je pěstování rostlin konopí dlouhodobě na ústupu ve smyslu velkoplošného pěstování (haly, sklady a další kapacitní plochy), naopak na vzestupu je trend domácích pěstíren, tzv. indoor způsob pěstování v pěstebních stanech. Dle praxe kriminalistů se organizované zločinecké skupiny v současné době zaměřují na pěstování právě indoor způsobem, tedy rozdělí potenciál vysokokapacitního pěstování do bytových jednotek. Tím je zvýšena latentnost, v případě odhalení dochází k podstatě nižším ztrátám jak marihuany, tak zařízení. Toto vysvětlení potvrzuje skutečnost uvedená v publikačním materiálu Národní protidrogové centrály. Tímto způsobem však zůstává Česká republika z hlediska poptávky/nabídky konopných drog soběstačná.⁸⁹ Podíl THC

⁸⁶ KALINA, Kamil a kol. DROGY A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI 1. Úřad vlády České republiky (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti), 2003. s.177. ISBN 80-86734-05-6.

⁸⁷ Příloha č. 4 k Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek. In sbírka zákonů. Částka 178/2013. (aktuální znění 01.08.2023). verze 9.

⁸⁸ CHOMYNOVÁ, Pavla a kol. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2022*. Praha: Úřad vlády České republiky. 2022. s 114. ISBN 978-80-7440-323-1. [online, cit. 2023-12-05].

Dostupné z: <https://www.drogy->

[info.cz/data/obj_files/33774/1171/Zprava_o_nelegalnich_drogach_2022_fin03_rev20230209.pdf](https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33774/1171/Zprava_o_nelegalnich_drogach_2022_fin03_rev20230209.pdf)

⁸⁹ NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA. Kolektiv autorů. *Výroční zpráva 2022*. Ministerstvo vnitra. 2023. str. 10

v zajištěných množinách sušiny konopí je od roku 2012 do současnosti se zanedbatelnými rozdíly totožný – 10 %.⁹⁰

Teoretická část diplomové práce vystavuje základy pro výzkumnou část. Bylo vysvětleno, co je operativně pátrací činnost a operativně a podpůrně operativně pátrací prostředky. Protože tyto prostředky jsou využívány příslušnými orgány nejen v boji proti organizované drogové trestné činnosti, bylo vysvětleno, co je chápáno trestným činem, a jaké jsou formy trestné součinnosti, pokud jde o organizovaná seskupení. Za další pojmenovává primární drogovou kriminalitu, vymezuje její právní rámec skrze prameny práva nejen České republiky, ale i skrze mezinárodní smlouvy a úmluvy, kterými je Česká republika vázána a jsou tak součástí českého právního pořádku. Sekundární drogová kriminalita je jako pojem popsána a je doplněna o autorův výstup z bakalářské práce. Závěrem je pojednáno o omamných a psychotropních látkách, právním vymezení těchto látek, a protože primární drogová kriminalita je spojena zejména se čtyřmi nejběžnějšími drogami, byly tyto představeny včetně jejich účinků na lidský organismus, rovněž byl zmapován vývoj a předpověď jejich roční spotřeby, čistoty na černém trhu, ceny a záchytů předmětnými bezpečnostními složkami.

⁹⁰ CHOMYNOVÁ, Pavla a kol. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2022*. Praha: Úřad vlády České republiky. 2022. s 114. ISBN 978-80-7440-323-1. [online, cit. 2023-12-05]. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33774/1171/Zprava_o_nelegalnich_drogach_2022_fin03_rev20230209.pdf

5 Metody výzkumu

Pro účely výzkumné části diplomové práce budou zvoleny řízené a strukturované rozhovory s pracovníky služby kriminální policie a vyšetřování z krajských a obvodních ředitelství Policie České republiky a z Národní protidrogové centrály, a následná obsahová analýza těchto rozhovorů, respektive odpovědí respondentů. Otázky budou otevřeného nebo polouzavřeného typu. Předpokládaným výstupem rozhovorů bude široké penzum odpovědí s možností analýzy, na jejímž základu budou zodpovězeny výzkumné otázky a popsány případné problémy. Rovněž bude možné stanovit případná doporučení ke zlepšení této problematiky. Limity výzkumné části jsou spatřovány ve skutečnosti, kdy tato nesmí odhalovat bližší postupy policejního orgánu při praktické aplikaci těchto prostředků ve prospěch pachatelů trestné činnosti a předpokládaná časová vytiženost respondentů.

5.1 Popis výzkumného problému a cíl výzkumu

Výzkumný problém se týká problematiky, respektive obligatornosti využití operativních, potažmo podpůrně operativně pátracích prostředků v procesu odhalování, dokazování a vyšetřování organizované drogové kriminality, okolností jejich použití, výhody a nevýhody jejich aplikace, případně možností na jejich zlepšení z hlediska vícero okolností, které problematiku těchto prostředků obklopují. Cílem výzkumu je nejen zodpovězení výzkumných otázek s oporou v obsahové analýze odpovědí respondentů, ale i bližší ustanovení výzkumných problémů, které z rozhovorů vyplynou a jejich případná řešení. Pokud dojde ke splnění cíle výzkumu, bude možno rovněž stanovit konkrétní doporučení a návrhy, jak na problémy reagovat.

5.2 Metoda sběru a analýzy dat

Řízené rozhovory budou probíhat s jednotlivými kriminalisty z vícero protidrogových oddělení, a to odděleně, aby nedošlo k ovlivňování jednotlivých odpovědí. Tyto proběhnou v období od ledna do února roku 2024,

a to po předchozí domluvě s jednotlivými pracovníky. Odpovědi budou citovány doslova v přímé řeči jednotlivých respondentů a nahrávány na záznamové zařízení za účelem následného doslovného přepisu. Každý respondent bude předem poučen o tom, aby ve svých odpovědích nevyzradil bližší policejní metody a postupy, aby nedošlo k dekonspiraci operativně pátrací činnosti a vyzrazení skrytých, technických a odborných metod, které jsou v boji s organizovanou kriminalitou užívány. Se vhodným respondentem bude rovněž proveden předběžný výzkum ve formě cvičného rozhovoru. Aby nedošlo k vyzrazení totožnosti jednotlivých respondentů, bude podle počtu respondentů každému přiřazeno fiktivní křestní jméno v abecedním pořadí. U každého z respondentů bude rovněž uvedeno, pod jakou policejní součástí pracuje, doba jeho služebního poměru a doba, po kterou je zařazen na protidrogovém oddělení. Předpokládaný počet oslovených respondentů je stanoven na minimální počet – 7.

5.3 Výzkumné otázky

Výzkum bude proveden za účelem zodpovězení hlavní výzkumné otázky:

- 1) Jak zásadní je použití operativně a podpůrně pátracích prostředků v boji proti organizované drogové trestné činnosti?,
a vedlejších otázek:
- 2) Jaká je v řízení před soudem důkazní hodnota důkazů získaných těmito prostředky?
- 3) Jaká je v dnešní době upotřebitelnost odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu?

5.4 Záznam a přepis dat

Otázka č. 1:

Jak zásadní vnímáte použití operativně pátracích a podpůrných operativně pátracích prostředků při odhalování, dokumentování, vyšetřování a dokazování primární drogové trestné činnosti?

ALAN: „Je to individuální, je to případ od případu, jde hlavně o operativní kombinace a komplexní komparace, nicméně je to nezbytné, nenapadá mě jiný způsob, jak se infiltrovat do prostředí. Z pohledu vyšetřovatele za mě ideální je, když pak dochází k propojení s poznatky, které jsou již obsaženy ve spisovém materiálu. Tyto prostředky jsou v rámci našich kauz nezbytné, není pro nás jiná možnost, lepší a efektivnější, jak dokazovat v našem záběru jejich trestnou činnost. Přestože naše skryté prostředky bývají mezi pachateli známé, jsou nezbytnou formou pro odhalování, dokumentování a dokazování drogové trestné činnosti, s jejíž úrovní se na krajském ředitelství jako vyšetřovatel setkávám. V každém spisovém materiálu se s výstupy z těchto prostředků setkávám, hlavně zejména k odstavcům trestné činnosti, se kterou tu pracujeme. Nedovedu si představit fungovat bez nich.“

BRUNO: „Vnímám to zcela zásadně, bez jedněch v kombinaci s druhými by ta naše práce nešla dělat. Jediný, co jsem ani nikdy nepoužil, je zabezpečovací technika, protože jsme vždy počítali s tím, že výstupy z těchto prostředků bychom mohli potřebovat použít jako důkaz, a navíc se nám to krylo se sledováním. Takže proto jsem toho asi nikdy nevyužil. Ale obecně vím, že se to využívá, například kvůli nějakému taktickému charakteru. A proč je to zásadní, no, protože drogová trestná činnost není nápadová, tam v podstatě, u těch organizovaných skupin, je vždy běžností nějaké operativní rozpracování. Ty skupiny jsou organizované z dobrého důvodu, je tam vysoká míra latence, takže my na to musím vlastně odpovídat adekvátními prostředky, které nám umožní to prověřování vést skrytě. Nepamatuji si, že by přišlo nějaké oznámení na NPC a my šli realizovat případ jen tak. Takhle to nefunguje. Pokud je člověk detektiv, tak ho nezajímá ten jeden skutek, ten jeden pachatel, ale i detailní okolnosti, struktura skupiny a další. Kdybychom těchto prostředků nevyužívali, tak zásadně riskujeme dekonspiraci případu a pro to, aby ta trestná činnost byla řádně zadokumentovaná

a v koncovém důsledku to mělo šanci obstát před soudem, tak se bez OPP a pOPP prostě neheme z místa.“

CYRIL: „V dnešní době, vzhledem k vývoji a osvojování si různých technik a moderních prostředků stran pachatelů, je používání těchto oprávnění naprosto nezbytné. Samozřejmě vše závisí na kriminálních zkušenostech těchto osob (ať již ze zkušeností, které nabyli v rámci trestního řízení proti sobě samému, nebo v rámci spolupráce s takovou osobou). Orgány činné v trestním řízení se sice snaží držet krok s dobou, pokroky, nicméně samotné využívání OPP nebo pOPP naráží často na úskalí různých legislativních procesů.“

DIANA: „S ohledem na neustálý rozvoj komunikačních a informačních systémů je využití OPP a POPP zcela nezbytné. Je však nutné zvažovat, jaký druh se využije s ohledem na charakteristiku daného případu. Kam samozřejmě spadá znalost osobnosti pachatele, recidiva, věk, orientace se v dané problematice, znalost práce OČTŘ, okolí pobytu a pohybu pachatele, rodina, zaměstnání, společenské zařazení.“

ERIK: „Z hlediska protidrogové činnosti považuji zejména operativně pátrací prostředky za zcela zásadní. Dává nám to představu o tom, s kým se pachatel stýká, kde se pohybuje, jak probíhá trestná činnost. Jsou nenahraditelné, není jiný způsob nebo prostředek, jak operativně pátrací prostředky nahradit pro účely trestního řízení. V kombinaci s podpůrnými operativně pátracími prostředky, které mohou rovněž poskytnout důležité informace, je třeba zmínit, že tyto jsou používány v souladu se zákonem o policii, a nelze je tedy v řízení před soudem použít jako důkaz. Zmínil bych určitě kombinaci odposlechů a sledování, protože z odposlechů máme zjištěnou komunikaci, a na základě sledování můžeme díky této operativní kombinaci zjistit právě ty styky, okolnosti, dokumentovat jednání atd.“

FRANK: „Já si myslím, že OPP a pOPP jsou zrovna v naší protidrogové činnosti, která je hodně specifická problematika, takže pro odhalování a následný prověřování takových činů je to naprosto klíčový. Ta drogová trestná činnost je dost latentní trestnou činností, takže my to odhalení a prověřování musíme provádět skrytě, aby o nás ten pachatel nevěděl, abychom byli schopni zadokumentovat tu trestnou činnost a v důsledku mu jí i prokázat. Kdybychom to dělali přes výslechy, tak je riziko, že ta naše činnost by byla dekonspirována.“

Kromě toho by se dalo uvažovat i zadržování nebo záměnu poštovních zásilek nebo zpráv, zejména ohledně problematiky DarkNetu. Rovněž nesmím zapomenout na výpisy o telekomunikačním provozu a finanční šetření. Bez těchto prostředků bychom asi ty skutky nebyli schopni prokázat.“

GUSTAV: *„Za mě je to klíčový nástroj. Jedna ze zásadních věcí. Je to nejmíň rizikové, aby nedošlo k dekonspiraci. Prostě bych řekl, že z hlediska poměru cena/výkon asi nemají konkurenci.“*

HUGO: *„Nelze říct, že by jeden byl zásadnější z důkazního hlediska. Vždy záleží na konkrétním případě a na chování prověřované osoby. Nejvyužívanějším OPP je pravděpodobně sledování osob a věcí. Používání OPP a pOPP hraje zásadní roli v prověřování trestných činů. Prověřování je založeno na používání ne jednoho OPP nebo pOPP, ale na kombinaci více OPP a pOPP.“*

CHARLIE: *„Nutnost to není, jedná se o nástroje, které slouží orgánům vymáhajícím právo odhalovat, objasňovat a vyšetřovat trestné činy. Nahraditelné nejsou, můžeme je vypustit, pokud už jednotlivé důkazy máme zajištěné jiným způsobem. Zásadní mohou i nemusejí být, záleží na konkrétních případech.“*

Otázka č. 2

Který z operativně pátracích prostředků je podle vás v této problematice nejzásadnější z důkazního hlediska a proč?

ALAN: *„Z mého pohledu je důkazně nejsilnějším OPP předstíraný převod, těžko někdo může zpochybnit to, když někdo koupí od pachatele několik kilo drogy, ten pachatel se těžko vyviní, když se ten převod podaří. Co se týče policejní provokace, můj názor je ten, že se to zbytečně nafukuje. Já to vnímám osobně tak, že i když za tebou přijde policista, tak pachatel má svou vlastní vůli a může z hlediska prodeje říct NE, je to její právo. V momentě, kdy to pachatel prodá, jedná ze své vlastní vůle, mám na to prostě jiný pohled, než jak je policejní provokace judikovaná v našem právním řádu. Vnímám to jako nástroj obhajoby vyvolat rozpory a napadnout ten úkon, ten prostředek, je to jejich berlička. Nic víc. Setkal jsem se více převody, všechny byly provedeny v souladu se zákonem a judikaturou, navíc byly podpořeny s dalšími OPP, takže za mě důkazně neprůstředné. Z těch běžnějších OPP jednoznačně považuji za nejzásadnější sledování.“*

BRUNO: „Za mě jednoznačně sledování, to mi vždy dalo nejvíce informací. Samozřejmě, odposlechy jsou nedílnou součástí, ale důkazně jednoznačně sledování ve všech jeho formách. Naproti tomu předstíraný převod nebo použití agenta mají jednu nespornou výhodu, a to, že máš přímo zadokumentovaný prodej nebo výrobu, kontra tomu je ale obtížnost jejich použití. U použití agenta oproti předstíranému převodu vnímám ještě jednu výhodu, ale ta je spíše legislativní.“

CYRIL: „Mně osobně se nejvíce osvědčil odposlech a záznam telekomunikačního provozu, nicméně jak jsem uvedl výše, doba se mění, s četností užití těchto prostředků (částečně za to mohou i různé politické kauzy propírané novináři, včetně jmenování a vysvětlení funkčnosti prostředků, které byly v té dané kauze užity), se mění i modus operandi pachatelů. I pachatelé ze staré školy si dávají pozor na to, co v rámci takových hovorů řeší.“

DIANA: „Z praxe mohu říct, že se mi osvědčil odposlech záznamu a telekomunikačního provozu. Je jasné, že ne vždy se zadaří odhadnout osobu a záznam nese výsledky, které následně lze užít v rámci řízení před soudem, ale tak jako i jiné věci toto chce trpělivost a mravenčími kroky se člověk dostane k touženému cíli.“

ERIK: „To je individuální, výborným operativně pátracím prostředkem je předstíraný převod, kde ale často balancujeme na hraně policejní provokace, strana obhajoby dost často tyto důkazy napadá, zároveň je s ním spojena výrazná administrativní zátěž, zvláště při jeho opakovaném použití. Já jsem na základě praxe dospěl k názoru, že v rámci organizované páchané drogové trestné činnosti je v podstatě na tyto situace výhodnější využití agenta. Co se týká těch běžnějších operativně pátracích prostředků, jednoznačně nejzásadnější a nejlépe využitelné je sledování, dává nám největší pole působnosti, můžeme sledovat osoby, věci, prostory a z důkazního hlediska je to podle mě prostředek s velkou důkazní vahou.“

FRANK: „Nedokážu to takhle říct, strašně záleží na typu kauzy, kterou zrovna máme. U jedné to bude předstíraný převod, nebo zapojení agenta, teď se nám to s tím převodem stalo, informátor nám přinesl informaci a my s ní takhle naložili. Sledování je za mě strašně důležitý, generálně se to ale říct nedá, je to dost

subjektivní, asi jde o to, kolika kauzami kriminalista prošel a jak mu fungovali, jestli to takhle můžu říct.“

GUSTAV: *„Je to hrozně individuální, pokud budu zacházet s tím, co mám z vlastní praxe, tak samozřejmě použití agenta, k tomu my se na obvodě nedostáváme, tak to musí být pecka z hlediska informací, perfektní a úžasný, ale z vlastní zkušenosti o něm mluvit nemůžu. Jinak je to kauza od kauzy, někdy jsou klíčové odposlechy, někdy sledování, někdy se dá postavit kauza na předstíraném převodu. Zase, co se bavíme o sledování, tak jde o to, jak se na tom dostaneme a tak dále. Může mít velký přínos, u odposlechů se asi obecně ví, že takový nástroj máme, což může být problematické.“*

HUGO: *„Při každém prověřování drogového trestného činu je využíváno ustanovení §158d odstavců 1 a 2. V posledních letech nabývá na důležitosti i 3. odstavec sledování osob a věcí. V průběhu prověřování je pokaždé zvažována možnost nasazení agenta a také předstíraného převodu. Pokud se uzná za reálné zavedení agenta do prostředí prověřované osoby, tak zpravidla tuto možnost využíváme.“*

CHARLIE: *„Nelze stanovit, záleží na případě, který je objasňován. Někdy se jednotlivé OPP v rámci jedné trestné věci překrývají nebo doplňují a tím může být i zvyšována později důkazní hodnota jednotlivých důkazů, které jsou prováděny před soudem, a které pak soud na základě volného hodnocení důkazů posuzuje. Pokud jsou OPP prováděny správně a informace získané OPP jsou relevantně využitelné k prověřované věci a například jsou podpořeny i jinými důkazními prostředky, tak často mají před soudy vysokou důkazní hodnotu. V převážné většině jsou OPP prováděny specializovanými útvary, což už tak vysokou hodnotu relevantně využitelného důkazu ještě zvyšuje. Kriminalista, který působí na úseku operativně pátrací činnosti, vystupuje jako zadavatel a příjemce informací, které byly v rámci OPP získány, následně hodnotí jejich relevantnost a využití a případně zařazuje jako důkaz. Není tedy zpravidla přímým účastníkem OPP, a následně i zpracovatelem spisu, ale spíše hodnotitelem získaných informací jinou osobou. Je zde tedy absence možné podjatosti při fyzickém získávání informací ze zájmového prostředí.“*

Otázka č. 3:

Jak často a které operativně pátrací prostředky v jednotlivých případech, na kterých se podílíte, využíváte?

ALAN: „V případech, které vyšetřuji, jsou základem odposlechy a sledování. Je to standartní baterie, tyto se vzájemně doplňují. Sice je to komplikovanější, nebudu uvádět proč a jak, ale jak jsem řekl, zásadní je pro mě předstíraný převod a jako pro vyšetřovatele je pro mě ideální, když ho v trestním řízení mám, není to ale tak časté, jako dva první zmíněné. Je potřeba hledat kompletní kontext.“

BRUNO: „V každé kauze používám odposlech i sledování, když to šlo, tak jsme prováděli převody nebo použili agenta, ale to je třeba jeden z pěti případů. Sledování a odposlechy jsou základ, a pachatelé s tím samozřejmě počítají, o tom se asi nemusíme vůbec dohadovat. A taky samozřejmě výpisy telekomunikačního provozu, byť to není operativně pátrací prostředek, k naší práci obligatorně patří.“

CYRIL: „V rámci prověřování je užití OPP, nebo pOPP naprosto nezbytné v každém případě. Časy, kdy se dal uzavřít případ tzv. od stolu, jsou nenávratně pryč. Každý případ je tedy značně individuální, záleží tedy, proti komu policejní orgán stojí, podle toho je třeba uvažovat, které z prostředků bude užit.“

DIANA: „Nelze jednoznačně říct počet ani který OPP bude využit, neboť samotná volba záleží na charakteristice daného případu. Pakliže na druhé straně máte starého znalého recidivistu, který se nesžil s novou technikou a vše řeší face to face, tak jste jako OČTR druhý.“

ERIK: „Záleží na případě. Pokud se jedná o probíhající trestnou činnost, kterou je třeba dokumentovat, tak tam v podstatě se jedná o 100 % případů, kdy se ty operativně pátrací prostředky využívají, standardně se jedná o sledování a odposlechy. Určitě bych chtěl dodat, že rovněž využíváme oprávnění dle ust. § 88a trestního řádu, tedy výpisy o uskutečněném telekomunikačním provozu, a to v případě, kdy zjistíme, že se nějaká událost již odehrála a my ji nemáme zadokumentovanou, tak je to pro nás prostředek, jak se k informacím zpětně dostat. Z hlediska naší věcné příslušnosti řešíme i případy úmrtí v souvislosti s intoxikací OPL, kdy používáme především

ust. § 88a trestního řádu, což je pro nás takový odrazový můstek, po detailnějším rozpracování může dojít k tomu, že přistoupíme i v těchto případech k OPP.“

FRANK: „Standardně sledování v kombinaci s odposlechy, ten převod, pokud je ta možnost a charakter té kauzy tomu nahrává, tak ten převod, ale základní sada je sledování a odposlech. Na obvodním ředitelství se ale setkáváme i s případy, kdy dojde k nějakým menším záchytům a řešíme to ve zkráceném přípravném řízení, tam tyhle prostředky zpravidla neaplikujeme, ale občas něco menšího a rychlého rozpracujeme.“

GUSTAV: „Jsou to obligatorní věci, tím myslím sledování a odposlechy. To je automatický, dává se z toho pak ucelený celek. Informace z toho jsou vždy, a to je pro nás podstatné, minimálně se od nich dá ze začátku odrazit. Ty odposlechy asi budou trochu zásadnější, když nad tím teď uvažují. Ted' samozřejmě hovořím o klasickém rozpracování, a někdy ten situační informátor. Jednou se nám stalo, že v rámci odposlechů jsme naopak zjistili, že k trestnému činu nedošlo, což je taky důležité. Rovněž do těchto prostředků taky nejdeme, když víme, že pro nás nemají význam, i takové případy tu máme.“

HUGO: „V každém případě.“

CHARLIE: „Vzhledem ke kvalifikované trestné činnosti pachatelů zvlášť závažně drogové trestné činnosti, kteří se k páčání v takovém rozsahu dostali, a nebyli přistiženi orgány vymáhajícím právo již v počátcích páčání trestné činnosti, lze předpokládat, že disponují určitou obezřetností při páčání drogové trestné činnosti, je použití OPP poměrně dost časté. Osoby, které páčají již zvlášť závažnou drogovou trestnou činností, získávají postupem času zkušenosti, které mohou nabývat sami, nebo jim tyto zkušenosti s postupy orgánů vymáhajícím právo jsou objasňovány ze strany jiných osob pohybujících se v kriminálně závadovém, a které již zkušenosti prostředí mají. Jde o to, že spousta OPP, které jsou prováděny jako důkaz před soudem, jsou pro zločince zkušeností a při případné recidivě, nebo spolupráci, nebo tzv. mentorstvím pro méně zkušené zločince jsou tyto zkušenosti významným zdrojem informací k tomu, jak své pozdější postupy při páčání trestné činnosti změnit a tím ztížit odhalení.“

Otázka č. 4:

Využíváte podpůrné operativně pátrací prostředky? Pokud ne, proč? Pokud ano, jaké jsou jejich pozitiva a negativa?

ALAN: „Tady asi jen krátce uvedu, že defacto ve spise může figurovat akorát informátor, ostatní pOOP se neuvádějí, ale většinou ani ten se zde z určitých důvodů neobjevuje. Zvláštní finanční prostředky využíváme, ale nebudu se k nim dále zmiňovat. To je věc hlavně operativců a kriminálního spisu.“

BRUNO: „Určitě krycí doklady, informátor a zvláštní finanční prostředky. Využívám a využíval jsem je. Je to podpora naší práce, zejména nám to ulehčuje práci v prostředí a minimalizujeme tím riziko dekonspirace a vlastně i naše osobní bezpečí. Informátor je velmi důležitý, ale je potřeba s tím nakládat opatrně, může nám poskytnout informace, které bychom jinde nezískali, na druhou stranu komunikace s ním není jednoduchá, bezpečná a musíme činit spoustu opatření, pokud jej využíváme. S ohledem na to, jaké můžou být pohnutky, nebo prostě jeho motivace s námi spolupracovat, musíme k tomu vždy přistupovat s rezervou.“

CYRIL: „Jak jsem již odpověděl na otázku č. 3. Ano, je to klíčové a nezbytné. Nenazýval bych pOPP doslova výhodou, spíš dle povahy případu nutností použití, aby držel policejní orgán alespoň krok s dobou a s pachateli drogové trestné činnosti.“

DIANA: „V minulosti jsem využila techniku, avšak pouze pro orientaci a zmapování např. denního režimu pachatele, zmapování okolí osob. Ostatní POPP jsem nevyužila, neboť to s sebou přináší značná rizika s ohledem, jak jsou dnes již pachatelé znali.“

ERIK: „Já osobně používal pouze informátora, krycí doklady u nás příliš nevyužijeme a zabezpečovací technika by se nám v podstatě kryla se sledováním, navíc důkazně bychom to nemohli použít. Co se týče ZFP, tak jsem využíval pouze jako prostředek k získání nebo odměňování informátora. Jeho největší předností je, že se dostane tam, kam se nedostane policista, nebo už v tom prostředí může fungovat delší dobu. Informace od něj pro nás nejsou důkazy, jsou získány na základě Zákona o Policii a Interních Aktů Řízení, ale z hlediska např. plánování realizace nebo bližšího rozkrytí organizované struktury, mapování míst a objektů, jsou tyto informace nenahraditelné.“

FRANK: „Tak určitě, zejména krycí prostředky základně, já osobně to používám, stejně tak zvláštní finanční prostředky, různě to propojujeme, konspirujeme díky tomu a finančně řešíme některé záležitosti. Informátora u nás zavedeného nemáme, většinou situačního občas máme. Rozhodně je to riziko s tím informátorem, stejně tak, jak nám může přinést informace ceny zlata a může konspirovat v náš prospěch, tak nám může ten případ nakopat, přeci jen je to pořád člověk a může naši činnost, i když nechtěně, prozradit, stalo se nám to.“

GUSTAV: „Využíváme krycí prostředky, informátor je vždy jedno velký riziko. O tom se bavit nemusíme asi. Ty krycí prostředky a doklady máme a využíváme. Občas využijeme zabezpečovací techniku. Pokud bych se to měl zkusit vyjádřit, nepoužíváme pOPP tak často, spíš méně než více, rozhodně méně než polovina. Vždy jde o povahu případu, a nejsou to obligatorní věci, na kterých oproti OPP stavíme případ.“

HUGO: „pOPP rozhodně využíváme. Vzhledem ke stále větší sofistikovanosti a technickým vymoženostem, které využívají prověřování, tak Informátoři jsou využívání, řekl bych, velmi často. Je to o dlouhodobé práci s informátory a každodenním kontaktu s nimi. Krycí prostředky a doklady jsou na našem útvaru také hojně využívány. Uvedu příklad z poslední doby, kdy jsme skvěle využili právě kombinaci těchto prostředků. Každý ten prostředek nám v podstatě umožňuje zjistit nebo získat něco jiného, ať je jedná o hmotné věci, nebo informace. V tomto případě došlo ke zjištění informací od osoby, která s námi spolupracovala, a my následně mohli využít možností, které nám poskytují OPP. Je to celé o zkušenostech operativců, umění reagovat na vzniklé situace, a hlavně důkladně využít informací, které máme k dispozici. Je to celé o důvtipu. Na tomto příkladu bylo krásně vidět, jak se kombinace jednotlivých OPP a pOPP doplňuje.“

CHARLIE: „Ano používáme. Jedná se o prostředek, který je nám dán zákonem o Policii ČR, a slouží pro operativně pátrací činnost kriminalistů v zájmovém prostředí. Usnadňuje pohyb a působení kriminalistů v zájmovém prostředí, kde získávají operativní informace, většinou utajeným způsobem se zastíráním příslušnosti k PČR.“

Otázka č. 5:

Jaká je podle vás upotřebitelnost získaných důkazů operativně pátracími prostředky v řízení před soudem?

ALAN: „Nejsem schopen na to úplně odpovědět, sice jsem vždy v kontaktu se státním zástupcem, ale zpětná vazba by mohla být obecně lepší i ze strany soudů. Jak s našimi důkazy bojuje obhajoba, si troufám tvrdit, že obtížně. Respektive nevím o případu, kdy by nám důkazy kauzu nepodržely, asi tak.“

BRUNO: „Tak pro řízení před soudem je to zásadní, kolikrát ty spisy opíráme právě pouze na výstupech z operativně pátracích prostředků. Na výpovědi svědků nebo kohokoliv moc spoléhat nemůžeš a soud určitě rád vidí a slyší, když to tak řeknu. Jsou to zásadní důkazy, proto je důležitý, aby byly správně povolený ty úkony, aby ty důkazy byly získávány v souladu se zákonem, aby to pak u soudu nespadlo, to by bylo pak smutný mít skvělý důkazy, ale nešlo by je pro dokazování použít, že jo. Je za tím žádoucí nějaká důslednost, aby vše bylo zákonné a splňovalo to všechny náležitosti. Osobně jsem se s tím ale nesetkal, ani jsem o tom neslyšel, že by to někomu spadlo. Obhájci jasně zkouší všechno možný, hrát to na provokaci, takže je důležitý nejen mít v pořádku ten povolovací proces, ale i to samotný provádění těch úkonů takovými prostředky.“

CYRIL: „Co se upotřebitelnosti týče, alespoň v rámci úkonu užitých v souladu s trestním řádem jsem nezaznamenal výraznější problém, pokud byla dodržena zákonnost, ve většině případů je výstup z těchto úkonů spojen s protokolací a ty se, jak je mi známo, provádějí v řízení před soudem a tam obstávají. Další otázkou je, jak k tomu přihlíží samotný soud, ale to je otázka spíše na tuto instituci.“

DIANA: „Z vlastní zkušenosti mohu říct, že jsem nikdy neměla problém s využitím získaných důkazů a pakliže OČTŘ postupuje v souladu se zákonem, tak nic nebrání tomu, aby se důkazy prováděly v rámci soudního řízení. Jak získané důkazy obstojí u soudu, je již otázkou justice.“

ERIK: „Jak jsem již řekl, je to problematické u předstíraného převodu kvůli policejní provokaci, většinou si opravdu musíme dávat pozor, dost často je problém, že na základě obhajoby soud přistupuje k výslechu osoby, která převod provedla, což je velmi často policista pracující v utajení, takže z taktického

hlediska to může být do budoucna částečně nevýhodné. Jinak odposlechy jsou podpůrné, takže je využíváme právě pro operativní kombinace, kdy na základě jich vyhodnocení a komparaci se sledováním nebo dalšími úkony takto vytváříme důkazy, které běžně v řízení před soudem nelze zpochybnit.“

FRANK: *„Úplně upřímně neznám žádnou kauzu, u který by nám to na základě toho spadlo. Už ty OPP jsou zavedený nějakou dobu, asi jsou zavedený postupy a předpisy, který se striktně dodržují, takže asi kvůli tomu to nepadá a že to ty soudy uznávají. A je to spojený s pečlivou prací, v dnešní době si nikdo nedovolí něco udělat proti předpisům, protože přesně na tom to může padat, a díky těm předpisům a judikatuře, která v dnešní době je, tak díky naší dobrý práci to nepadá. Právě třeba ten předstíraný převod, ten je asi nejvíc na hranici, kdy je to v pořádku a kdy je to policejní provokace. A měli jsme tady kauzu, která stála na předstíraných převodech, vlastně na dvou. Udělali jsme to dobře a vyšlo to.“*

GUSTAV: *„Nesetkal jsem se s tím, že by důkazy neprošly. Osobně si myslím, že není důvod hovořit o menším než stoprocentním úspěchu. A to samé, když se pozastavím u předstíraného převodu, protože pokud je to z iniciativy pachatele, což si musíme ohlídat, a je to v ideálním případě podložené jinými operativními kombinacemi a legendami, tak je to neprůstředný. Ta provokace je takový terminus technicus obhájců.“*

HUGO: *„Důkazy získané OPP nabývají na významu, kdy význam stoupá s tím, jak pachatelé reagují na jednotlivé metody policie, v praxi to znamená, že když máme méně důkazů získaných např. odposlechem, musíme více důkazů získat OPP.“*

CHARLIE: *„U pOPP – nemohu sdělit, nejsou určeny k důkazním účelům, ale jen prostředek k tomu, jak důkazy zajistit. K OPP jsem se asi dostatečně již vyjádřil.“*

Otázka č. 6:

Jak vnímáte administrativní zátěž při aplikaci a vyhodnocování operativně pátracích a podpůrných operativně pátracích prostředků?

ALAN: *„Ta administrativní zátěž je spíš kladena na operativce, a to včetně té časové. Já obecně jsem vytížen časově spíše z toho pohledu,*

tak že veškeré výstupy, zprávy, komparace, vyhodnocení a další, musím nastudovat a dát do celého kontextu případu a toto konzultovat s operativou. Spojuji si všechny díly skládačky, ale administrativně toto zatěžuje spíše operativu nežli mě.“

BRUNO: *„Administrativní zátěž je zbytečně složitá, někdy se utajuje, někdy ne. To je složitý, některý drogový kauzy by se asi utajovat nemusely. Ve finále, aby to šlo použít, tak to stejně musíme odtajnit komplet. Hrozně taky záleží na tom, jaké státní zastupitelství a jaký soud nám úkony povolují. Někde mám lepší zkušenosti, někde špatné. Někde to jde v rámci několika hodin a můžeme fungovat, jindy čekáme třeba čtrnáct dní, a to je problém, přitom se jede pořád podle stejné legislativy. Časově to je hodně náročný, čím více těch prostředků používáme a čím více objektů nás zajímá, tím se zvyšuje náročnost, takže se nám často stává, že musíme být v práci od nevidím do nevidím, dokud to nedostaneme tam, kam chceme.“*

CYRIL: *„Administrativní zátěž, alespoň co jsem za roky užívání upozoroval, se zvyšuje, stejně tak nároky na její zpracování. Ve většině případů se jedná o úkony, které podléhají příslušnému stupni utajení. Místo aby se policejnímu orgánu, potažmo orgánům činným v trestním řízení usnadňovala administrativní zátěž, je to rok od roku horší a horší. Co se vyhodnocování týče, policejní orgán nad tím tráví spousty času, často s nejistým výsledkem, s tím je spojena jak psychická, tak i fyzická náročnost užití takových úkonů.“*

DIANA: *„Z mého pohledu je administrativní zatížení značné a nezbyvá čas na tzv. klasické po staru vedené prověřování dané věci. Více času člověk stráví za stolem, byť by se měl pohybovat v terénu a získávat potřebné informace.“*

ERIK: *„Co se týče operativně pátracích prostředků, tak za mě je nadbytečná administrativní zátěž kvůli dvojímu vedení spisového materiálu, kdy operativně pátrací prostředky jsou vedeny ve zvláštním režimu utajení, což vzhledem k tomu, že prověřování je samo o sebe neveřejné, tak v podstatě si musíme přidělovat dvojí práci. Zadruhé problém vnímám v tom, že neexistuje něco jako komplexní žádost, každý operativně pátrací prostředek musíme vyžadovat zvlášť, vlastně se stejným odůvodněním a dost často ve stejném čase, ale ty schvalovací procesy včetně zadosti a podnětů musí probíhat odděleně a samostatně, což s je za mě nadbytečné a šlo by tím ušetřit spoustu času, kdyby právě ty žádosti mohli být*

komplexní, v jednom. Z hlediska podpůrných operativně pátracích prostředků, u informátora ta administrativní zátěž sice je, ale v tomto případě bych řekl, že je to adekvátní vůči tomu, jaké informace můžeme tímto prostředkem získat.“

FRANK: *„Hele jako náročné to je, ale ta administrativní zátěž u OPP nebo pOPP se dá vykompenzovat tím, že se to člověk prostě naučí, když budu brát to vyžadování nebo vedení těch prostředků. Základ je vždy dost stejný, jen se to musí učesat ke konkrétnímu případu a musí to mít všechny náležitosti. Časová náročnost vyhodnocování je samozřejmě velká, jelikož samozřejmě hlavně u odposlechů nebo sledování se to musí vyhodnotit, tak tam je velká časová náročnost.“*

GUSTAV: *„Na to, jaký je to zásah do práv a svobod těch lidí, tak oproti tomu je administrativní zátěž není nic, nad čím bychom se tu hroutili. Nic zásadního, píše se to víceméně pořád stejně a sekáme to jak Baťa cvičky, bohužel je zde občas časová prodleva, než to projde nějakým schválením. Za mě je to v pohodě.“*

HUGO: *„Administrativní zátěž při aplikaci OPP a pOPP je vysoká, ale není to jen problém OPP a pOPP, ale celkově při prověřování a dokazování trestné činnosti, kdy byrokracie bohužel často vítězí nad snahou zjednodušit naši práci a zlepšit pružnost našich reakcí.“*

CHARLIE: *„U OPP je vše v pořádku. U pOPP enormní až u některých i odrazující využívání pOPP, například u Informátora. Nicméně vzhledem k vývoji naší společnosti a byrokratizaci s tím nelze nic dělat, nicméně je nutné si uvědomit, že u některých pOPP nakládáme s majetkem státu a je nutná evidence a kontrola. Jde možná o normální administrativní zátěž, která je však odrazující vzhledem k dalšímu vytížení kriminalistů při plnění jiných úkolů. Proto může často vést jednání k tomu, že kriminalista řekne, že nechce pOPP využívat, protože nemá čas psát papíry.“*

Otázka č. 7:

Vnímáte u těchto prostředků z hlediska legislativy nějaké nedostatky?

ALAN: *„Já vnímám nedostatek jeden, ale nechci dávat návody ven, takže se o tom zmiňovat nebudu. Mimo to lze obecně říct, že schvalovací proces od podnětů přes návrhy až příkazy je mezi OČTŘ někdy zdlouhavý. Dalším*

problémem je dočasné odložení trestního stíhání do dvou měsíců. Takto nás zavazuje trestní řád.“

BRUNO: „Už jsem asi zmínil ten schvalovací proces, jinak mě teď nic nenapadá. Lhůty jsou legislativně dobře, víme, o jaké období můžeme žádat, ale ne vždy nám v plné míře soudy vyhoví.“

CYRIL: „Je to stejné, jako s legislativními procesy stran například zařazení různých nových látek na seznam OPL. Zákodáři si dávají často na čas, až když nastane nějaký průser, začnou se věci hýbat tam, kde měly už dávno být.“

DIANA: „Problém shledávám např. v době, po kterou lze OPP využívat, neboť tato je nepřiměřená. Nežli vše projde řádným zákonným procesem, je třeba žádat o nové, což vás stojí další čas, který může věnovat prověřování dané věci. Dále uvedení některých látek na seznam zakázaných látek, zákonodáři tuto problematiku neřeší včas, a to s sebou nese i neblahé důsledky.“

ERIK: „O tom jsem už k otázce číslo 6., ale asi bych chtěl ještě doplnit z hlediska problematiky předstíraného převodu, že je dost často problém s tím, kde k převodu dojde, ale z taktického hlediska toto nechci dále rozebírat, ale obecně bych jen uvedl, že v případě, kdy bychom měli povolený předstíraný převod, mohlo by toto rovnou zahrnovat sledování podle ust. § 158b odst. 3 trestního řádu, více k tomu nechci uvádět.“

FRANK: „Já nebudu mluvit úplně konkrétně, to asi nikdo nechce, ale asi takhle. Trestní řád podle mě není úplně stavěný na dnešní dobu, na dnešní svět počítačů a moderních prostředků, tam vidím legislativní nedostatek. Za další některé vyžadování úkonů by mohlo být jednodušší, komplexní, prostě dohromady, a ne to zbytečně rozdělovat. V dřívější době šlo asi víc věcí a rychleji, musíme ale prostě kalkulovat s tím, že máme i jiný právní úpravy, který chrání z pochopitelných důvodů práva a svobody dotčených osob. Asi takhle.“

GUSTAV: „Je to jak kde, jak kdy. Někdy ty procesy prostě zabírají více času, ale my s tím počítáme, naučili jsme se s tím pracovat a jsme na to samozřejmě krátkí. Ale když je potřeba, tak ty orgány dokážou být flexibilní.“

HUGO: „Z hlediska legislativy jednotlivých OPP a pOPP asi ne. Možná když už je jednou použití OPP povoleno, tak by se administrativně mohlo zjednodušit prodlužování daného úkonu.“

CHARLIE: „Ne.“

Otázka č. 8:

Setkáváte se s obtížemi při praktické aplikaci nebo využívání těchto prostředků?

ALAN: „Obecně ano, spousta věcí se dá do pohybu až po zahájení trestního stíhání a není v našich kapacitách vždy pokračovat v operativně pátrací činnosti. Musíme se věnovat spoustě dalším věcem.“

BRUNO: „Pokud jde o odposlechy, tak asi ne, oproti Slovensku třeba to tady máme zlatý. Jinak si dovedu představit, že i kdyby některé útvary měli dvojnásobný personální stav, tak by se určitě nenudili. Nikdy se mi ale nestalo, že bych se dostal do tak krizové situace, že by personální kapacita nebyla dostatečná, vždycky se to dá nějak udělat, nebo si to ošetříme sami.“

CYRIL: „To je značně individuální a záleží na konkrétním pachateli, jeho prostředí, kde se pohybuje, kde páchá, jeho zkušenostech, znalostech. Někteří se snaží vzdělávat v oblasti nových vymožeností, ať již zabezpečení objektů, používání různých šifrovaných komunikačních kanálů, tak různých metod kontra sledování. S tím pak souvisí časová náročnost, zejména v hledání vhodných příležitostí, nebo samotné přípravy k nasazení takových úkonů, kapacitní dostupnost byla prozatím obvykle dostačující.“

DIANA: „Tak je jasné, že ne vždy jdou věci, tak jak by si člověk představoval. Přece jen doba se pohybuje směrem kupředu, kdy jsou vyvíjeny nové technologie a systémy a je velmi těžké se tímto trendem držet krok. Rovněž ne vždy jsou podmínky k využití OPP a nasazení může být rizikové.“

ERIK: „Jen velmi omezeně uvedu, že např. sledování je časově a kapacitně velmi náročné. My se zkrátka musíme přizpůsobovat vývoji případu a na tento pružně reagovat. Jak říkám, je to časově náročné a lidí nemáme nekonečno. Individuálně pro každého z nás je rovněž časově náročné vyhodnocování odposlechů, ale s tím se v podstatě nedá nic dělat.“

FRANK: „Personální kapacity jednoznačně. Pracujeme se spousty specialisty, kteří jsou enormně zatíženi. Za sebe ještě mohu říct, že bych u některých speciálních útvarů asi čekal větší erudovanost, odbornost.“

GUSTAV: „Jasně, asi zase zabrousím na ty odposlechy, jsou tam jisté nedostatky, podotýkám občasné, nic šíleného, ale co se týče časové náročnosti, tak určitě. Nesmí se nic podcenit nebo odvlíknout nebo přeskočit. I ten nejmenší detail může

mít zásadní důkazní nebo i taktický význam. Jsou ale i situace, kdy nad vyhodnocováním odposlechů trávíme celé dny. Ze svého pohledu jsem asi jinak nenarazil na nějaký kritický kapacitní stav z hlediska personálního naplnění, který by nás nějak paralyzoval, právě v těch klíčových situacích. Jako věřím, podstava je celkově všude u nás, že by to chtělo personálně posílit.“

HUGO: *„Prakticky při každém případě se potýkáme s kapacitními limity, někdy více, někdy méně. Tím myslím nejen lidí, ale i dalších věcí, které nechci kvůli taktice uvádět. V rámci našich případů je potřeba profesionálních kolegů a jejich know-how. Někdy bohužel musíme však vzít věci do vlastních rukou, protože všichni jsme jenom lidi, a personální situace u Policie je taková, jaká je. Nicméně s těmito obtížemi vždy počítáme a umíme na ně reagovat. Když je potřeba, lze využívat i nejrůznějších prostředků, abych tak řekl, z vlastních zásob. Časová náročnost je také znatelná, neboť drogová trestné činnost z logiky věci probíhá 24 hodin denně, často i v noci. Pro nás to velmi často znamená, že jsme nepřetržitě v práci několik dní i nocí, pracujeme v terénu, a to do té doby, než se nám zadaří dosáhnout účelu, proč si ani na chvíli neodpočineme. Jak říkám, často se dostáváme do situací, kdy dosahujeme nejrůznějších kapacitních limitů, asi bych to více nerozebíral.“*

CHARLIE: *„Kapacitní dostupnost? Ano, i když je to dáno zakázkou servisního útvaru. Časová náročnost jde ruku v ruce s dalšími úkony. Servisní útvar toto má z fondu pracovní doby, u kriminalistů, kteří spis zpracovávají, se tato časová náročnost navyšuje, neboť často po běžné práci ve standardně stanovené pracovní době řeší operativní podporu pro servisní útvar.“*

Otázka č. 9:

Jaká je podle vás v kontextu současné moderní doby upotřebitelnost odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu?

ALAN: *„Tak je to zásadní, pro operativce a v důsledku pro i pro mě, a to z hlediska operativních rozpracování a kombinací a komplexních vyhodnocení. Je důležité je však vnímat, problematice rozumět, rozumět možnostem konspirace a tak dále.“*

BRUNO: *„Je to důležitý, jak po důkazní, tak informativní stránce.“*

CYRIL: *„Ve vztahu k otázce č. 2 je nasnadě, že upotřebitelnost rok od roku klesá, s vývojem moderní techniky jdou ruku v ruce i různě zabezpečené (šifrované)*

komunikace, které poskytují i částečnou anonymitu takového uživatele. Nicméně doba jde kupředu, a policie se snaží držet krok, a podle mě se jí to daří.“

DIANA: *„Jak jsem již výše uvedla, doba jde kupředu, kdy se vyvíjejí nové technologie, které umožňují využití např. šifrování, což může vést k neúspěchu využití odposlechu a telekomunikačního záznamu.“*

ERIK: *„O tom jsem už také zmínil, odposlechy jsou jednoznačně v dnešní době nepostradatelné, ať již samostatně nebo v operativních kombinacích.“*

FRANK: *„Ono je to hodně o šikovnosti využití těch uší, ne vždy to musíme využívat důkazně. Za mě to má obrovskou přidanou hodnotu, když nad tím tak přemýšlím, tak i taktickou. Využití odposlechů je dost široké, takže za mě určitě výborný nástroj. S tím souvisí i rovněž umění vyhodnotit kvalitně výpisy o uskutečněném telekomunikačním provozu, když nám něco uteče nebo uteklo.“*

GUSTAV: *„Já už se o tom asi zmínil, má to širší rozsah, analytickou nadstavbu a tak dále, a tak dále, takže pokud s tím operativec umí šikovně pracovat, tak to dokáže být i nejen kvůli operativním kombinacím hrozně důležitý nástroj i v dnešní době.“*

HUGO: *„Upotřebitelnost odposlechu je stále vysoká. Jen se přesunula důkazní hodnota trochu jinam. Již ve většině případů nespočívá důkazní hodnota odposlechu na případech zaznamenání prodeje OPL apod., ale spíše v rámci prováděného konkrétního typu šetření, kdy prověřované osoby často uvádí důležité skutečnost. Dále vzhledem k stále větší snaze zajišťování výnosů z trestné činnosti pachatelů může odposlech stále svou upotřebitelnost. Odposlechy nám dále poskytují i jiné taktické a technické výhody. Zjednodušeně řečeno, i maličkosti se mohou stát naprosto klíčovými informacemi. Další nespornou výhodou je kombinace se sledováním a následné průniky těchto prostředků, ke kterým dochází, a my jich můžeme patřičně využít.“*

CHARLIE: *„Stále má klasický odposlech telefonů svůj význam, i když lidé nemluví tzv. na přímo, používají kódová označení, fabulují atp. Někdy lze propojit zajištěnou komunikaci s následnými důkazy, které jsou zajištěny například jako paměťová stopa v podobě protokolů o výslechu svědka, nebo spolupachatelů a rozklíčovat tak obsah jednotlivých sdělení. Navíc odposlech sám v sobě nese i další relevantně využitelné informace, které se mohou vztahovat například*

k místům páchaní trestné činnosti, ke spolupachatelům, k prostředkům a nástrojům páchaní trestné činnosti, k legalizaci výnosů atp.“

Otázka č. 10:

Máte doporučení na legislativní, administrativní či technické zdokonalení těchto prostředků?

ALAN: *„Líbilo by se mi spoustu věcí, o kterých si dokážu představit, že by nám dokázaly ulehčit nebo zdokonalit práci. Co se týče legislativy, já se potýkám s vazbami trvajícíchmi jeden rok, po sdělení obvinění čekáme na různá vyhodnocení, znalecké posudky a tak dále, to nám ukrojí několik měsíců ve vazebních spisech, jednou se mi stalo, že jsem musel navrhnout podání obžaloby, protože mě tlačil čas a já nemohl věnovat vyšetřování tolik času, aby se mě bylo dokonalé.“*

BRUNO: *„Myslím, že legislativně by šlo leccos zjednodušit. Rovněž bych uvítal delší lhůtu, ve které lze zpětně žádat o zpětné povolení nějakého úkonu. Policii bych v tomto svěřil větší důvěru.“*

CYRIL: *„Doporučení? No tak asi nešetřit na nesprávných místech a ulevit od administrativní zátěže.“*

DIANA: *„Jak už jsem zmínila, je třeba držet krok a snažit se mít dostupnou techniku, která bude konkurenceschopná.“*

ERIK: *„Konkrétně ne, ale je určitě zapotřebí, aby Policie byla i nadále schopna reagovat na nejnovější trendy, nechci konkrétně zmiňovat jaké, ale zkrátka trestná činnost a její pachatelé se učí a vyvíjejí, to samé musíme dělat i my.“*

FRANK: *„Určitě by ten trestní řád měl dohnat dnešní dobu, zejména z hlediska kyber kriminality, a ta se netýká jen drogové trestné činnosti. Rovněž bych uvítal, kdyby komunikace a vyžadování informací a důkazů s dalšími členskými státy Evropské unie, byla jednodušší. Dovedu si to představit, jak by to šlo, ale narážíme tady na kolizi různých právních úprav. Dále bych uvítal právě to odborný zdokonalení, obecně, nechci na nic poukazovat konkrétně.“*

GUSTAV: *„Ne.“*

HUGO: *„Konkrétní zdokonalení nemám, neboť nejsem technicky na úrovni, abych dokázal navrhnout nějaké nové technické řešení, ale co se týče odposlechu, tak postupně jak se svět technicky vyvíjí, musíme se vyvíjet i my a Policie celkově. Je zapotřebí říct, že i pachatelé využívají nejrůznějších*

technických prostředků, stejně tak Policie. Naproti tomu, Policie není financována z nelegální trestné činnosti, a ty finanční zisky na úseku drog jsou fakt neuvěřitelné, ale z rozpočtu státu a ministerstva vnitra a je pravdou, že více financí by nám v tomto ohledu rozhodně neuškodilo.“

CHARLIE: „Ano, zejména v povinnosti provozovatelů sociálních sítí, a sociálních aplikací působících na území EU veškeré informace, které mají za povinnost poskytnout například operátoři telekomunikačního provozu, a to za stejných podmínek legislativních podmínek.“

Otázka č. 11:

Chcete k těmto prostředkům závěrem něco dodat?

ALAN: „Asi jsem vše obsáhl, OPP a pOPP jsou stěžejní. Jako trošku vnímám za naši bolístku informace a detaily, které musíme uvádět v různých podnětech, jelikož je soudy vyžadují. Dále bych toto nerozebíral.“

BRUNO: „Asi mě nic nenapadá, ale jinak by o tom šlo samozřejmě hovořit hodiny.“

CYRIL: „Trošku se ještě vrátím k otázce č. 10, je třeba si uvědomit, že společnost rok o roku hrubne, upadá, v konečném důsledku je třeba mít na paměti, že když se bude šetřit na nesprávných místech, konečný účet v rámci společenské škodlivosti bude mnohonásobně vyšší. Víc k tomu nemám co dodat.“

DIANA: „Využití OPP je určitě přínosné, co se týče obsahu informací, ale není možné, aby se OČTŘ spoléhaly pouze na ně a neutilizovaly starých metod prověřování, neboť jak jsem již uvedla, můžete stát proti starému recidivistovi anebo naopak proti technicky zdatnému a znalému pachateli.“

ERIK: „Nemám, co bych více dodal.“

FRANK: „Musíme dbát na tom, abychom šli s dobou, jako teď, ať s pachateli i nadále držíme krok. Vždycky to bude tak, že jsme o krok zpět než naši klienti, oni se zdokonalují, takže musíme i my. Daří se nám to, a nesmíme v tom přestat.“

GUSTAV: „Já myslím, že jsem vyčerpал své odpovědi na dobře postavené otázky.“

HUGO: „Využívání těchto prostředků je alfou a omegou naší práce. Konkrétně pro drogové trestné delikty, které nejsou z nápadu, ale dochází k jejich dokumentování v reálném čase, je kombinování OPP a pOPP nutností a záleží na nich naše úspěšnost. Osobně kombinování a nasazování je pro mě tím,

co mě na této práci nejvíce baví, protože každý případ je jiný a vyžaduje jiné metody a postupy, které si leckdy musí polda nebo skupina poldů vymyslet sama.“

CHARLIE: „Asi nemám, co více dodat. Děkuji za rozhovor kolego.“

6 Analytická část

Obsahová analýza byla provedena na základě odpovědí celkem devíti respondentů, kdy se jednalo o dva kriminalisty – operativce Národní protidrogové centrály, jednoho vyšetřovatele krajského ředitelství, čtyř kriminalistů – operativců krajských ředitelství a dvou kriminalistů – operativců obvodních ředitelství. Osloveno bylo o dva respondenty více, avšak v prvním případě k rozhovoru nedošlo z časové vytíženosti respondenta, u druhého nedošlo k dokončení rozpracovaného rozhovoru z osobních důvodů respondenta. Rozhovory probíhaly po osobní či telefonické domluvě s respondenty, a to v místě jejich pracoviště. Během rozhovorů byl pořízen autorem práce audiozáznam za účelem přepisu rozhovorů, rovněž si autor práce zapisoval drobné písemné poznámky a provedl předběžný výzkum s respondentem „Charlie“. Během výzkumné části bylo pracováno s předpokládanými limity ve smyslu pracovní a časové vytíženosti respondentů a případnými riziky dekonspirace policejních metod a postupů skrze odpovědi respondentů.

Seznam respondentů:

ALAN – Krajské ředitelství (vyšetřovatel), služební poměr 8 let, protidrogové 3 roky

BRUNO – Národní protidrogová centrála (operativce), služební poměr 17 let, protidrogové 10 let

CYRIL – Krajské ředitelství (operativce), služební poměr 14 let, protidrogové 5 let

DIANA – Krajské ředitelství (operativce), služební poměr 16 let, protidrogové 4 roky

ERIK – Krajské ředitelství (operativce), služební poměr 10 let, protidrogové 4 roky

FRANK – Obvodní ředitelství (operativce), služební poměr 11 let, protidrogové 5 let

GUSTAV – Obvodní ředitelství (operativce), služební poměr 10 let, 5 let protidrogové

HUGO – Národní protidrogová centrála (operativec), služební poměr 15 let, protidrogové 14 let

CHARLIE – Krajské ředitelství (operativec) služební poměr 23 let, protidrogové 22 let

6.1 Analýza výzkumného šetření

Obsah analýzy odpovědí respondentů poskytl širokou paletu upotřebitelných informací, které mají potenciál odpovědět na položené výzkumné otázky a zároveň popisují problémy spjaté s problematikou využívání operativních a podpůrných operativně pátracích prostředků, z části i navrhovaná řešení. Z analýzy vyplývají zejména tato zásadní zjištění.

Všichni respondenti považují operativně pátrací prostředky v procesu odhalování, objasňování a vyšetřování organizované drogové kriminality za klíčový nástroj. Z analýzy vyplývá, že není jiných prostředků, které by takovýto potenciál měly a kriminalisté si nejsou schopni představit bez těchto prostředků svou praxi vykonávat. Je však důležité podotknout, jak uvedl např. respondent Hugo, že operativně pátrací prostředky nabývají na účinnosti ve chvíli, kdy dochází k souběhu jejich využití během operativních kombinací, tedy aplikaci dvou a více operativně pátracích prostředků, a v ideálním případě právě i v další kombinaci s podpůrnými operativně pátracími prostředky dle zákona o Policii. Dále sedm z devíti respondentů uvedlo, že v každé z kauz, kde figuruje organizovaná skupina, dochází k použití základní kombinace operativně pátracích prostředků, a to sledování a odposlechů, pokud to povaha případu umožňuje, dochází k využití předstíraných převodů či použití agenta. Právě poslední dva zmíněné prostředky jsou respondenty považovány za důkazně nejsilnější z hlediska provádění důkazů v řízení před soudem. Z hlediska předstíraného převodu však respondenti upozorňovali na problematiku policejní provokace, s čímž se strana obhajoby pokouší získané důkazy napadat, či je vyvracet. Většina respondentů připouští, že administrativní a časová náročnost spjatá s využíváním těchto prostředků je velmi značná. V případech, kdy nedochází k nezákonným postupům ze strany policie při používání těchto prostředků, jsou tyto schopny poskytnout důkazy

s takovou důkazní silou, která je jednoznačně schopna prokázat vinu pachatele či pachatelů a většina případů je právě na těchto důkazech založena. Respondenti si však nejsou vědomi případu, kdy by provádění těchto důkazů v řízení před soudem neobstálo, část respondentů tuto skutečnost přisuzuje kvalitnímu pracovnímu nasazení kriminalistů, odbornosti a pečlivosti při zpracovávání potřebné administrativy, která vyžadování a povolování těchto prostředků provází. Respondent Gustav mj. uvedl, že v porovnání s tím, jakým způsobem je těmito prostředky zasahováno do práv a svobod dotčených osoby, je administrativní náročnost naprosto v pořádku. Obdobně se vyjádřil i Charlie. Až na drobné výjimky respondenti považují legislativní zakotvení a podmínky využití operativně a podpůrně operativně pátracích prostředků za dostatečné, ve více jak v polovině případů však odkazovali na občasné zdlouhavý schvalovací proces stran státních zastupitelství a příslušných soudů. Jde však o faktory, se kterými kriminalisté vždy počítají a umí se těmto situacím přizpůsobit. Rovněž polovina respondentů se více či méně potýká s kapacitními limity z hlediska personální situace speciálních policejních součástí a útvarů. Tři z respondentů uvedli, že se vyskytnuli v situaci, kdy museli suplovat specialisty z policejních součástí, jelikož tito nebyli kvůli kapacitním stavům k dispozici. Využití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu i v současné době respondenti považují za klíčový instrument, někteří dokonce jako nejzásadnější, zejména pro vhodnou operativní kombinaci se sledováním. Souhrnně kriminalisté poukázali na skutečnost, kdy považují za nezbytné, aby policie držela krok s dobou ve smyslu technologického pokroku, dostupnosti finančních prostředků a výhodou by vnímali navýšení personálních a kapacitních stavů. Zejména tato opatření vnímají jako klíčová, pokud mají být i do budoucna schopni adekvátně s organizovanou drogovou kriminalitou bojovat. Z analýzy rovněž vyplývají tři níže uvedené výzkumné problémy.

6.1.1 Použití operativně pátracích a podpůrných operativně pátracích prostředků v praxi.

Jak již bylo výše uvedeno, použití operativně pátracích prostředků je považováno za základní úkony kriminalistů. S jejich nasazením je spojena časová a administrativní náročnost, se kterou se detektivové potýkají. Pokud jde o administrativní náročnost, je tato vnímána zejména během vyžadování

a schvalování těchto úkonů dalšími OČTR. Časová náročnost je spřažena zejména s vyhodnocováním odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu. Pokud jde o podpůrné operativně pátrací prostředky, jsou tyto považovány za veskrze užitečný nástroj. Jediným úskalím, o kterém se respondenti zmiňovali, je problematika informátora, a to z hlediska jeho motivace, bezpečnostním faktorům a riziku dekonspirace případu. Kontra tomuto však nemohli respondenti zpochybnit účelnost jeho použití. Informace, které může kriminalistům tato osoba ze zájmového prostředí, mohou být jedinečné, nenahraditelné a nemusí se je zadařit jiným způsobem, tyto však nemají důkazní hodnotu, ale pouze informativní a taktickou. Respondent Charlie k informátorovi uvedl, že jeho využití provází silná administrativní zátěž, která může být odrazující pro případné zavedení oficiální svazku informátora řídicím policistou. Rovněž poukázal na neatraktivní kontrolní mechanismy, když dochází k aplikaci zvláštních finančních prostředků, jelikož se jedná o součást státního rozpočtu. Tyto kontrolní mechanismy však respektuje a považuje je za nezbytné.

6.1.2 Upotřebitelnost důkazů v řízení před soudem.

Respondenti jsou totožného názoru v případě, kdy je hovořeno o výstupech z aplikace OPP ve formě důkazů, které jsou prováděny v řízení před soudem. Aby k tomuto však mohlo dojít, a aby nemohlo dojít k vyvracení důkazů ve prospěch strany obhajoby a obžalovaných, je důležité postupovat v souladu se zákonem a platnými Interními akty řízení či judikaturou. Úspěšnost je však založena nejen na řádném schvalovacím procesu, který počíná podnětem policejního orgánu, kdy tento musí být řádně odůvodněn, ale rovněž je důležité s těmito povolenými úkony správně pracovat i v praktickém ohledu. Respondent Bruno uvedl, že právě při provádění předstíraného převodu dochází nejčastěji k jistému balancování mezi praktickým zákonným postupem a policejní provokací. Je tedy kladen velký důraz na osobu provádějící převod, aby se těmito rizikům vyhnula. Respondenti Alan a Erik tento pohled rozšiřují ještě o další tvrzení, a sice že při dokonaném převodu je zadokumentována jak protiprávní činnost podezřelého, tak policejní orgán se zmocňuje hmotného důkazního prostředku. Pokud by tedy bylo zjištěno, že nebyla během tohoto úkonu dodržena zákonnost

či došlo-li k policejní provokaci, jednalo by se jednoznačně o politováníhodnou skutečnost a v důsledku by mohlo dojít k selhání celého případu.

6.1.3 Využitelnost odposlechů a záznamu telekomunikačního provozu.

V kontextu moderní a technicky pokročilé doby by se mohlo zdát, že upotřebitelnost odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu se rok od roku snižuje. Respondenti jsou však naprosto opačného názoru, dle jejich tvrzení se jedná o prostředek, který i v dnešní době poskytuje informace, a konečně i s důkazní hodnotou. Pokud informace důkazní hodnotu nemají, jedná se bez bližších specifikací o minimálně takticky upotřebitelné poznatky. Z hlediska dekonspirace policejních postupů a technických metod se respondenti správně k tomuto blíže nevyjadřovali, opakovaně však uvedli, že se stýkají se situacemi, kdy pachatelé v rámci hovorů záměrně konspirují, užívají hesla, legendy a fabulují. Jak však uvedl např. respondent Frank, vždy je to o šikovnosti a odbornosti kriminalisty, aby tyto konspirace byl schopen rozluštit. Respondenti považují odposlechy a sledování za zásadní operativní kombinaci s důkazními či informativně-taktickými výstupy.

6.2 Diskuze a shrnutí výsledků analýzy

Autor práce stejně jako jeho respondenti považuje operativně pátrací prostředky za zásadní instrument. Jedná se o možnost utajované kriminalistické praxe, která je adekvátní odpovědí na organizovaně páchanou drogovou trestnou činnost, která je rovněž páchána s co největší mírou latence. Respondenti poskytnuli obsahově široké odpovědi na otázky, které je směřovaly jak k objektivním, tak subjektivním aspektům věci. Popsali okolnosti svou povahou důležité, ze kterých bylo možné provést obsahovou analýzu, zároveň však byli schopni nevyzradit konkrétnosti, které by se mohly stát návodnými, či umožnily pachatelům nejen organizované drogové trestné činnosti vzhled do utajených postupů policejních orgánů, specialistů, odborníků a orgánů činných v trestním řízení.

Pokud jde o hlavní výzkumnou otázku: „*Jak zásadní je použití operativně a podpůrně pátracích prostředků v boji proti organizované drogové trestné*“

činnosti?“, byla tato bezpečně zodpovězena. Odpověď lze shrnout jako: zcela zásadní. Tato skutečnost byla autorem práce předpokládána.

Z hlediska druhé, vedlejší otázky: *„Jaká je v řízení před soudem důkazní hodnota důkazů získaných těmito prostředky?“*, lze uvést, že na tuto bylo rovněž odpovězeno. V případě, kdy dochází k dodržování platných postupů v procesu vyžadování a povolování těchto úkonů stanoveným trestním řádem a dalšími právními předpisy a judikaturou, a následně k jejich správnému praktickému použití, je důkazní síla takto zajištěných důkazů obstojná, s pevnými základy a dochází díky nim k úspěšnému prokázání viny pachatelů. Opět se jedná o skutečnost, kterou autor práce předpokládal.

Optikou na třetí vedlejší otázku: *„Jaká je v dnešní době upotřebitelnost odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu?“*, lze pohlížet tak, že i v tomto případě došlo k jejímu zodpovězení. Pro kriminalisty mají i v dnešní době odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu nezastupitelnou roli, a to jak z hlediska informačně-taktického, tak v důsledku i z hlediska důkazního, přestože bližší okolnosti ve smyslu použití tohoto prostředku si respondenti z již zmíněných důvodů nechali pro sebe. Autor práce však od kriminalistů očekával pouze odezvu ve smyslu informačně-taktických výstupů, v kombinaci s ostatními operativně pátracími prostředky však význam tohoto prostředku ani v moderní a technologicky vyspělé době nepozbývá na významu.

Shrnutí výsledků analýzy zpětně odkazuje na kapitolu 6.1, ve které jsou rovněž popsány výzkumné problémy, které ze souboru odpovědí vplynuly. Zpracovaná diplomová práce poskytuje vhled do teoretických základů operativně pátrací činnosti a jejích prostředků, primární a sekundární drogové kriminality včetně statistických údajů a vybraných omamných a psychotropních látek, které jsou na české drogové scéně nejčastěji zneužívány, a tudíž je s nimi i nejčastěji neoprávněně nakládáno. Empirický význam diplomová práce získává ve výzkumné části, kde je vysvětlena metodologie, výzkumný problém, cíl výzkumu a metoda sběru a analýzy dat. Na základě pomyslného teoretického a metodologického pilíře bylo možné provést řízené rozhovory s devíti kriminalisty z předmětné problematiky. V souladu s logicky postavenými otázkami, na které bylo odpovídáno, a následnou obsahovou analýzou tak došlo ke splnění

cíle práce, a to vyjádření a potvrzení obligatornosti použití operativně pátracích prostředků v procesu odhalování, dokumentování a objasňování organizované drogové kriminality. Protože se jedná o individuálně zvolené a schválené téma diplomové práce, je obtížné výstupy z této práce komparovat s pracemi jiných autorů nebo odbornými publikacemi. Skutečnost, že operativně a podpůrně operativně pátrací prostředky jsou využívány oprávněnými orgány v boji s organizovanou trestnou činností, je do jisté míry známý fakt. Jaké je ale jejich nezbytnost, nenahraditelnost a upotřebitelnost, zejména u organizované drogové trestné činnosti, je obtížné dohledat. Právě zmíněnou problematiku rozebírá tato diplomová práce. V souvislosti se způsobem, jakým byla pojata výzkumná část práce, je jedinečně zasahováno do oblasti, která originálně kombinuje tři prvky: primární drogová kriminalita – organizovaná trestná činnost – operativně pátrací prostředky. Lze uvažovat, jaké výstupy by byly k dispozici, pokud by z těchto prvků byla organizovaná trestná činnost zaměněna v této kombinaci za trestnou činnost páchanou v kyberprostoru. Problematika obchodování s OPL v kyberprostoru skrze tzv. šedou sféru internetu a DarkNet začala nabývat na postavení během pandemie Covid-19. Protože se autor diplomové práce této problematice v rámci služebního zařazení nevěnuje, není způsobilý ohledně této problematiky učinit důvěryhodný závěr. Jedná se o moderní formu páchaní trestné činnosti a k jejímu popsání a provedení výzkumu je vhodnější samostatného tématu diplomové práce. Vícekrát bylo již zmíněno, že respondenti museli být ohledně kriminalistických metod poměrně diskrétní, což znemožnilo detailnější popsání problémů a nedostatků, se kterými se potýkají během aplikace OPP a pOPP, čímž došlo k zúžení prostoru pro možnou diskuzi, jak se s problémy a nedostatky lze vypořádat, a jaké kroky je potřeba za tímto cílem učinit. Diplomová práce by pak získala o další zajímavý rozměr navíc, avšak by se muselo jednat o neveřejnou práci. Rovněž by bylo zajímavé porovnat, jakým způsobem v rámci primární drogové kriminality využívají operativně a podpůrně operativně pátracích prostředků pracovníci Celní správy České republiky, či Vojenské policie. Jelikož autor práce je kriminalistou Policie České republiky, byl motivován provádět rozhovory se svými kolegy skrze tento bezpečnostní sbor.

Diplomová práce jako celek může být výhodným zdrojem informací pro nově začínající kriminalisty, má potenciál dovést takového čtenáře k uvědomění, že operativně pátrací a podpůrné operativně pátrací prostředky a jejich vzájemné kombinování jsou jednou z nejsilnějších zbraní proti organizované kriminalitě, je třeba jich využívat a jejich význam nepodceňovat. Práce rovněž poskytuje přímou zpětnou vazbu kriminalistů, kteří poukazují na potřebu stálé konkurenceschopnosti policie se vnějším světem optikou moderních technologií, dostatku finančních prostředků pro Policii České republiky a stabilní personální stav, tyto podmínky jsou pro úspěšný boj s organizovanou drogovou kriminalitou naprosto klíčové.

Závěrem této kapitoly je opakované poukázání na doporučení zpracování výzkumu, který by byl součástí neveřejné diplomové práce, skrze kterou by mohli respondenti blíže a detailněji pohovořit o překážkách, které komplikují praktickou aplikaci operativně pátracích prostředků a jejich následné vyhodnocování. Mohl by zde být dán detailnější důraz například na zdokonalení technických, hardwarových a softwarových prostředků, výpočetní techniky, ale i implementaci nových technologických postupů, které jsou během operativně pátracích činností využívány v mezinárodním měřítku, avšak Policie České republiky takovými vymoženostmi prozatím nemusí disponovat, nicméně se tyto již v zahraničí mohly osvědčit a jejich zasazení do technické výbavy v našem prostředí by bylo výhodou. Takto zpracovaný výzkum by jistě mohl být pro budoucí účely markantním přínosem. Autor práce dále doporučuje, v souladu s doporučeními respondentů, aby se technologická úroveň operativně pátracích prostředků, kterých Policie České republiky využívá, vyvíjela s dobou, stejně tak, aby byl zajištěn nejen personální stav odborníků a specialistů, a konečně aby na boj s organizovanou drogovou kriminalitou bylo k dispozici adekvátních finančních prostředků.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo na základě obsahové analýzy řízených rozhovorů s kriminalisty protidrogových oddělení Police České republiky zjistit nezbytnost, účelnost a důkazní potenciál používání operativně pátracích prostředků v procesu odhalování, objasňování a vyšetřování organizované drogové kriminality, zodpovědět výzkumné otázky a pojednat o výzkumných problémech, které z analýzy vyplynou. Tento cíl práce byl skrze diplomovou práci splněn. Právě díky obsahové analýze řízených rozhovorů bylo možné odpovědět na položené výzkumné otázky a zaregistrovat výzkumné problémy, které z analýzy vyplynuly.

Rozhovory byly provedeny jednotlivě s devíti z celkem jedenácti oslovených respondentů, a to v místě jejich pracoviště, po osobní nebo telefonické domluvě. Tyto byly zaznamenávány na audio záznamové zařízení, kdy následně došlo k jejich doslovnému přepsání v přímé řeči jednotlivých respondentů. Aby nedošlo k odhalení totožnosti jednotlivých kriminalistů, bylo jim v abecedním pořadí autorem práce přiřazeno fiktivní jméno, u každého z nich je uvedena délka trvání jejich služebního poměru, doba, po kterou v současné době působí na protidrogovém oddělení, ať již v rámci krajského nebo obvodního ředitelství, či Národní protidrogové centrály. S jedním z respondentů byl proveden předběžný výzkum.

Souhrnně lze uvést, že operativně pátrací prostředky, ať již v kombinaci s podpůrnými operativně pátracími prostředky či bez ní, mají z hlediska boje proti organizované drogové trestné činnosti jedinečné, nenahraditelné a zásadní postavení. Dle kriminalistů se jedná o základní paletu úkonů, která je pro zdárné objasnění případu obligatorní. Výstupy, informace, zprávy a protokoly, kterou jsou těmito prostředky získávány v kontextu daného případu, mívají zpravidla dvojitý charakter, a to důkazní, nebo informativně-taktický.

Pokud jde o důkaznost, jde o zásadní důkazy s pevným základem získané těmito formami kriminalistické praxe. Podpůrné operativně pátrací prostředky jsou pak vnímány jako podpora aplikace operativně pátracích prostředků dle trestního

řádu, nebo stran konspirace činnosti kriminalistů v zájmovém prostředí a zastírání příslušnosti k policii.

Pokud jde o další zjištěné skutečnosti, ve smyslu výzkumných problémů, tyto byly ve výzkumné části popsány, respondenti se k těmto v určité míře vyjadřovali, stejně tak došlo na vyjádření autora práce v diskuzi. Zde se autor práce rovněž zmiňuje o doporučení, o jisté možnosti rozšíření, či navázání na tuto diplomovou práci, která by mohla detailněji rozebrat problémy, které jsou během aplikace operativně pátracích prostředků spatřovány a kde by mohly být obsažena doporučení, jak tyto problémy minimalizovat nebo je odstranit.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje:

DVOŘÁK, Vratislav, KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Praha: PAČR. 2011. ISBN: 978-80-7251-351-2.

CHMELÍK, Jan. Operativně pátrací činnost v trestním řízení. 2021. In: *Forenzní vědy, právo, kriminalistika*. 2/2021. Ročník 6. VŠFS. ISBN 2533-4387.

KALINA, Kamil a kol. *DROGY A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI 1*. Úřad vlády České republiky (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti), 2003. ISBN 80-86734-05-6.

KALINA, Kamil a kol. *Klinická adiktologie*. 2015. Praha. Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-4331-8.

MUSIL, Jan a kol. *Kriminalistika: Vybrané problémy teorie a metodologie*. Praha: PAČR, 2001. ISBN 80-7251_080-0.

ŠLÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*, 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-043-0.

ZÁBRANSKÝ, Tomáš. *DROGOVÁ EPIDEMIOLOGIE*. 1. vydání. Univerzita Palackého v Olomouci. 2003. ISBN 80-244-0709-4.

Články z odborných publikací:

Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (2021). *Evropská zpráva o drogách 2021: Trendy a vývoj*. Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk. ISBN 978-92-9497-599-7

CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ČERNÍKOVÁ, T., ORLÍKOVÁ, B., GALANDÁK, D., FRANKOVÁ, E., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. 2023. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2022* CHOMYNOVÁ, P.

(Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky s. ISBN 978-80-7440-323-1 (online, PDF).

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA. Kolektiv autorů. Výroční zpráva 2022. Ministerstvo vnitra. 2023.

Německé lékařské centrum pro kvalitu v medicíně ÄZQ, SRN. Poruchy vzniklé užíváním metamfetaminu. Úřad vlády České republiky (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti) včetně překladu, 2017. ISBN 978-80-7440-178-7.

ŠTEFUNKOVÁ, M. Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-180-6.

ZEMAN, P. ŠTEFUNKOVÁ, M. TRÁVNÍČKOVÁ, I. Drogová kriminalita a trestní zákoník. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. ISBN 978-82-7338-151-6.

Webové a Intranetové odkazy:

Česká Televize. Odposlechy – ofenzivní technika. 2011. [online, cit. 2023-12-15]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10121359557-port/211563241900008/0/80675-odposlechy-ofenzivni-technika/zaznamu-telekomunikacniho-provozu-a-sledovani-osob-a-veci-dle-trestniho-radu-a-ruseni-provozu-elektronickych-komunikaci-policii-cr-archiv.aspx>.

Interní zdroj, IS Intranet Policie České republiky, materiály Národní protidrogové centrály.

MVČR. Analýza odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2021. [online, cit. 2023-11-30]. Praha, 2022. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy-odposlechu-a-zaznamu-telekomunikacniho->

[provozu-a-sledovani-osob-a-veci-dle-trestniho-radu-a-ruseni-provozu-
elektronickych-komunikaci-policii-cr-archiv.aspx](https://www.policie.cz/clanek/operativne-patraci-prostredky.aspx)

POLICIE ČR. 2018. *Operativně pátrací prostředky*. [online, cit. 2022-10-12].
Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/operativne-patraci-prostredky.aspx>

STÁTNI ZDRAVOTNI ÚSTAV. Návykové látky. [online, cit. 2024-02-25]. Dostupné
z: <https://www.nzp.cz/clanek/323-navykovye-latky-drogy>

ÚTVARY POLICIE ČR. [online, cit. 2022-10-12]. Dostupné z:
<https://www.policie.cz/utvary-policie-cr.aspx>

Zákony a právní předpisy:

Příloha č. 1 k Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek. In:
Sbírka zákonů. Částka 178/2013. (aktuální znění 01.08.2023). verze 9.

Příloha č. 3 k Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek. In:
Sbírka zákonů. Částka 178/2013. (aktuální znění 01.08.2023). verze 9.

Příloha č. 4 k Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek. In:
Sbírka zákonů. Částka 178/2013. (aktuální znění 01.08.2023). verze 9.

Příloha č. 5 k Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek. In:
Sbírka zákonů. Částka 178/2013. (aktuální znění 01.08.2023). verze 9.

zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). In: Sbírka zákonů.
Částka 66/1961. verze 111.

zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In: Sbírka zákonů. Částka 91/2008.
verze 19.

zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: Sbírka zákonů. Částka 11/2009. verze 41.

Seznam zkratek, grafů a obrázků

Použité zkratky:

- OPP – operativně pátrací prostředky
pOPP – podpůrné operativně pátrací prostředky
OPČ – operativně pátrací činnost
TČ – trestný čin
OPL – omamné a psychotropní látky
OČTŘ – orgány činné v trestním řízení
PČR – Policie České republiky
SKPV – služba kriminální police a vyšetřování
KŘP – krajské ředitelství policie
OŘ – obvodní ředitelství policie
NPC – Národní protidrogová centrála
PDK – primární drogová kriminalita
SDK – sekundární drogová kriminalita
ust. – ustanovení (paragrafu)

Použité grafy:

- Graf 1: Stíhané osoby pro primární drogovou kriminalitu v roce 2022 28
Graf 2: Vývoj primární drogové kriminality 28

Použité obrázky:

- Obrázek 1: Schéma systému forem a prostředků operativně pátrací činnosti ... 11